nous horitzons

Número 44 - Juny de 1978

Sobre la democràcia interna als partits comunistes
Rafael Ribó

Creació centres escolars, nomenament professorat i control públic
Lluís Filella

Itàlia: L'experiència de les 150 hores
Ponència al 3.er CUC

Brecht, feixisme i llibertad d'expressió
Feliu Formosa

La lliçó de Miquel Martí Pol
Montserrat Roig

Ideologia i còmics
Toni Segarra

Polítiques locals, comarcals i sectorials
Emili Gasch

Director periodista:	Andreu Claret
Director responsable:	Joaquim Sempere
Consell de redacció:	Roser Argemí Jordi Borja Francesc de Carreras Andreu Claret Joan Gay Jordi Guiu Joaquim Horta Antoni Lucchetti Ignasi Riera Joaquim Sempere Laura Tremosa Francesc Vallverdú Jordi Vives
Consell assessor:	Pere Ardiaca Ricard Boix Maria Dolors Calvet Alfons C. Comín Xavier Folch Josep Lluís López Bulla Joan Ramos Camarero Rafael Ribó Enric Solé Jordi Solé Tura
Secretari de redacció:	R. Bru
Disseny:	Loni Geest i Tone Hoverstad
Edita:	PSUC
Redacció i administració:	Vallespir, 171 - Barcelona-14 Tel. 321 21 54
Producció:	Fotografia Industrial Rodríguez Gran Vial, 9 Montornés del Vallès (Barcelona)
Preu de l'exemplar:	75 ptes.
Subscripció per 12 números:	900 ptes. Estranger: 1.400 ptes.
Publicació mensual	

Premsa 7-78 F

nous horitzons

Número 44 - Juny de 1978

Notes sobre la democràcia interna als partits comunistes
Rafael Ribó
Pàg. 3

La creació de nous centres escolars. El nomenament del professorat i el control públic
Lluís Filella
Pàg. 17

L'experiència de les 150 hores: balanç de 4 anys i perspectives de futur
Ponència al 3.er CUC
Pàg. 21

Polítiques locals, comarcals i sectorials a Catalunya després del 15 de juny
Emili Gasch
Pàg. 32

B. Bretch, el feixisme i la llibertat d'expressió
Feliu Formosa
Pàg. 41

La lliçó del poeta Miquel Martí Pol
Montserrat Roig
Pàg. 46

Ideologia i còmics
Toni Segarra
Pàg. 52

DE MES A MES
Francesc Vallverdú
Pàg. 60

DOCUMENTS
Avantprojecte d'alternativa per al sector pesquer a Catalunya
PSUC
Pàg. 61

LLIBRES
Las nuevas izquierdas europeas (1956-1976)
Massimo Teodori
Pàg. 64

Notes sobre la democràcia interna als partits comunistes*

Rafael Ribó

Hi ha una certa moda de parlar de la crisi d'identitat dels partits comunistes i de la pèrdua de les seves essències teòriques; és un fenomen, es diu, que va acompanyat del ressorgiment extern de formes autoritàries d'exercir el poder per tal d'evitar el debat. D'aquesta manera ha estat jutjada, per exemple, la declaració del Comitè Central del PCF, després de les eleccions legislatives a França, en la qual tots els seus membres *per unanimitat* valoraven com a justa la posició de la direcció del partit i així pretén sortir-se'n de les crítiques d'intel·lectuals tan coneguts com Althusser i Elleinstein, unes crítiques que ja començaven a fer bola de neu. En un mateix sentit es podria encetar una polèmica sobre l'anomenada crisi del PSUC i la seva resolució, o sobre els mètodes utilitzats en el procés del IX Congrés del PCE. Aquí pretenc iniciar unes reflexions sobre alguns aspectes d'aquest problema —la democràcia interna en el partit—, amb l'únic afany de contribuir a millorar-ne el caràcter democràtic.

Risc de plantejar la democràcia interna

Molt sovint quan es planteja el tema de la democràcia interna, es diu de seguida que cal anar amb compte perquè plantejar això és facilitar el camp als anticomunistes, ja que el tema de la democràcia interna pot donar instruments i arguments a les campanyes anticomunistes contra el partit. Fins i tot a vegades es diu que hem de democratitzar el partit però sense servir amb safata, a la premsa burgesa, els arguments per atacar-nos. Jo intentaré tocar el problema de la demo-

* Aquest és el text lleugerament retocat d'una xerrada pronunciada a l'Agrupació de les Corts, el 5 de maig de 1978. Té, doncs, tots els defectes i virtuts del to col·loquial d'una xerrada.

cràcia interna però sóc molt conscient que hi ha una dimensió, que jo en diria eròtico-pornogràfica de la política, que aquella premsa desitja esbrinar per atacar-nos. També sóc conscient, però, que el problema és prou seriós i prou profund per ser plantejat, amb tots els seus ets i uts, amb un sol objectiu: fer del partit comunista un partit en renovació que serveixi com a instrument —perquè és un instrument i no un fi— en el procés de transformació de la societat.

A més a més he de fer un altre advertiment: plantejar el problema de la democràcia interna no és fer un favor a cap premsa; és plantejar un problema seriós, i aquí no ho hem de dir amb cap orgull, dins un partit de tipus únic. Quan la sociologia política estudia els partits acostuma a diferenciar els partits de quadres dels partits de masses. Partits de quadres, com per exemple la UCD, partits de dirigents, que només tenen una maquinària electoral per anar a les eleccions, i partits de masses, partits —es diu en els manuals— com el socialista i el comunista que tenen una gran militància, que fan un treball polític de masses. Doncs bé, jo crec i ho repeteixo sense cap orgull, que fins i tot entre els partits de masses el partit que més es pot plantejar el tema de la participació interna perquè hauria de ser el partit més polític, més militant, és el partit comunista.

Finalment, hem d'adonar-nos que, per encetar aquest debat sobre la democràcia interna, no ens serveixen els models de partit que existeixen a realitats llunyanes de l'Estat espanyol, com són els anomenats règims en transició cap al socialisme a l'Europa de l'Est; no ens serveixen pel fet que políticament són una altra realitat, pel fet que històricament han sofert una altra evolució. Si més no, per exemple, a Itàlia, la democràcia no ha vingut de mans de la burgesia; la democràcia, després de l'ocupació nazi-feixista, fou conquerida principalment per l'esforç de la classe obrera, dels sectors populars que lluitaren en la resistència des de les presons, des de les muntanyes, des de l'acció urbana contra aquell domini autoritari.

El partit i la democratització de la societat

I ara ens plantegem democratitzar la societat. I jo em demano ¿com ens plantegem democratitzar el partit? I aquesta pregunta no pressuposa pas la conclusió a la qual podria arri-

bar la premsa de la dreta: «doncs, si us plantegeu democratitzar el partit ¿vol dir que no hi ha democràcia dins el partit?». No. La meva demanda al·ludeix al fet que el partit ha d'anar transformant-se democràticament d'acord amb la mateixa transformació democràtica que nosaltres volem instaurar a la societat. I si el partit és el motor de canvi democràtic de la societat, hem de mantenir una actitud de canvi dins del partit per democratitzar-lo constantment. No és un joc de paraules, és una realitat política. El partit ha estat motor de canvi de la societat durant la clandestinitat, i ho ha estat en les duríssimes condicions de la clandestinitat, sota una pressió, sota molts intents d'anihilació. Ara que hem sortit a la legalitat cal revisar tots els mecanismes, de la mateixa forma que estem revisant tots els mecanismes de la societat per construir de veritat una democràcia.

El problema de la democràcia interna planteja d'entrada una falsa dicotomia: partit i direcció, partit i base. Massa sovint els militants acostumen a parlar dient: «és que el partit no fa...», «és que el partit deixa de fer...», «és que el partit s'equivoca», «és que el partit...» com si fossin fora del partit. I si som militants i volem començar a parlar de democràcia interna, caldria anar esbandint aquest llenguatge i, més que el llenguatge, caldria bandejar aquesta idea prefixada. «Però per bandejar-la, em pot respondre algú, s'ha d'incrementar la participació.» És ben cert; però també és cert que per anar cap a la democràcia interna no es pot adoptar d'entrada les actituds d'espectador o les actituds defensives que s'expressen amb aquesta idea —que el partit fa, el partit deixa de fer—, sinó amb una actitud de voluntat de participació i d'exigència de participació dins de totes les organitzacions del partit.

Què és un partit i com es pot realment avançar en la democràcia interna de les seves estructures

Un partit es pot definir, com fa Cerroni, amb dos elements: un programa i una organització. Un *programa* que defineix la ideologia on s'inspira el partit; un programa que defineix els elements polítics, a mig i a curt termini, que es planteja el partit per avançar vers un objectiu; un programa que doni alternatives globals i alternatives sectorials als problemes que tenen les capes populars en una societat. Però de res ens serviria un programa si al costat del programa no hi hagués

una organització. El programa seria un llibre molt maco, seria un element de discussió molt interessant però si al costat no hi ha tot un aparell polític que es proposi aplicar el programa per transformar la societat, el programa queda sobre la taula, queda a les llibreries, queda en els cenacles de discussió i no serveix absolutament de res. En segon lloc, per tant, cal una *organització*. I hem de tenir en compte que sense organització no hi ha partit, però que si només som organització tampoc no hi haurà partit. Com a només organització pensem en els partits feixistes que són estructures paramilitars que no tenen cap programa ni cap activitat reflexiva... o només un objectiu: imposar una dictadura.

Ara cal veure com es democratitza tant l'element reflexiu, que és el programa, com l'element actiu, que és l'organització. Això implica jugar amb dos procediments: el debat i l'acció. Debat que vol dir informació, reflexió, crítica i síntesi. Organització que vol dir acció i participació.

En primer lloc per avançar en el camí de la democràcia interna del partit pel que fa al debat hem de superar dos greus defectes, herència del stalinisme, que són el dogmatisme i el burocratisme. En les discussions hem de superar aquella forma de treball que posa punt final al diàleg citant el dogma, sigui el dogma de Marx, de Gramsci, de qualsevol autor, sigui el dogma d'una fórmula que encara que ja no se sàpiga de qui és —de tant repetida— queda com una fita que no es pot superar, més enllà de la qual no es pot anar. Mai no podrem enriquir la discussió, mai no podrem avançar en la discussió si pretenem tancar-la a cops de dogma, a cops de cites màgiques, a cops de cites reverencials. I de vegades, i torno al principi de la xerrada, en algunes de les posicions dites leninistes hi havia, amagada, una mica de dogmatisme, de cites reverencials; hi havia la por a perdre aquests dogmes i aquestes reverències, o aquestes imatges a reverenciar.

En segon lloc, hem de superar el burocratisme, o sigui el funcionament, de vegades principalment, a través de la veu d'aquells que podríem dir que són els seus buròcrates, la qual cosa no vol pas dir els seus professionals. Alerta, la professionalització no comporta necessàriament la burocratització... Tanmateix, hi ha companys que no estan professionalitzats i en canvi estan totalment burocratitzats perquè es prenen el treball del partit com una mecànica quotidiana, sense imaginació, sense capacitat d'enriquir la seva acció política, sense admetre discussió, seguint només les directrius i les consig-

nes perquè vénen de la jerarquia, perquè vénen de la maquinària o perquè emanen d'uns centres que ja de sempre han estat aquells que han donat les consignes.

Debat i acció

El primer element important per parlar de veritat de democràcia interna és el debat, la crítica a fons, superant dogmatismes, superant burocratisme. I en segon lloc, l'acció perquè si no hi hagués acció, ho repeteixo, seríem un partit de discussió, podríem fer moltes xerrades, ens ho passaríem molt bé, escalfaríem moltes cadires, però poc sortiríem de portes enfora de locals com aquest per aplicar allò que nosaltres hem anat elaborant com a principis polítics de treball dins de la societat. Acció amb força, acció collectiva i acció única. I aquí és on hem topat amb l'element clau definidor dels partits comunistes: el centralisme democràtic. Debat a fons, crítica constructiva, superant dogmatismes i burocratismes. Acció única com un sol tot, com un sol agent polític que és la força dels partits que s'inspiren en aquest principi, com una sola força que aplica una vegada s'ha fet el debat, la crítica, la contracrítica, les votacions corresponents, com una sola força aplica allò que ha emanat del procés anterior. En definitiva, doncs, collectiu de reflexió i collectiu d'acció. En el debat hi haurà posicions molt diverses, conegudes públicament i enriquides amb diverses interpretacions del model polític. Però en l'acció ha d'existir una sola posició.

Sóc molt conscient que tot això són coses molt sabudes però em semblen molt importants i ara voldria assenyalar quines dificultats comporten aquestes dificultats tan sabudes i com es poden superar per anar a la democràcia interna del partit.

De què serveix el debat, la crítica?

Althusser en un article publicat a «Le Monde», dintre d'una sèrie de quatre articles a l'entorn del debat que s'esdevé al partit comunista francès després de les eleccions, es pregunta ¿de què serveix la crítica —la crítica atrevidíssima, la crítica radical, la crítica molt profunda— que es pugui fer en una agrupació, en una organització del partit, si no fa canviar

la línia política del partit? És una pregunta vàlida que ens hem de fer constantment, és una pregunta sobre la qual ens cal esbrinar si és certa, la pregunta; com es respon i com es pot superar el que obstaculitza allò que la pregunta assenyala. I, ho repeteixo, ¿de què serveix tanta participació en les discussions, de què serveix aquesta quantitat d'oposicions si, una vegada s'ha arribat a una posició, aquesta queda tan supeditada a una actitud que s'està debatent a nivells molt superiors, molt allunyats del lloc on es fa la primera discussió. I en aquesta mateixa pregunta es planteja el problema de si funciona de veritat l'aspecte fonamental del centralisme democràtic: és un corrent de dalt a baix però no un corrent de baix a dalt; són uns corrents verticals de transmissió, de comunicació de la crítica, de la reflexió del partit, per tal que, tant els comitès superiors tinguin tota la informació sobre resolucions i posicions dels comitès inferiors com, al revés, per tal que els comitès inferiors puguin conèixer amb la màxima claredat tot allò que s'està elaborant als comitès superiors.

Per fer entendre les dificultats que planteja aquesta pregunta posaré un exemple. Normalment quan es va cap a un gran esdeveniment polític, com un Congrés, és el comitè de dalt qui elabora el document, el discuteix, l'aprova i aquest document passa a les organitzacions inferiors com a eina de treball bàsica per a les seves reflexions. Després el document primitiu hauria de tornar, de baix cap amunt, aportant tots els elements que enriqueixen l'anterior. Aquí hi ha dues coses a revisar, a discutir i a plantejar. Primer: com s'elabora el primer document, la primera eina. Segon: com s'arriba a enriquir aquesta primera eina amb la màxima aportació d'allò que s'elabora en els comitès intermedis o en els comitès de la base.

¿Com es podria desenvolupar una vertadera crítica interna per superar aquests defectes?

a) *En el debat*

El centralisme democràtic necessita en primer lloc *la comunicació vertical* en les dues direccions per facilitar altres tipus de comunicació que, sense anar a allò que en diem activitat fraccional —trencar el partit en partits—, servís per potenciar i enriquir les discussions. Però en canvi insisteixo en el fet que la unitat en l'acció sembla no revisable per conti-

poteca del stalinisme, negant tenir cap responsabilitat, no ja en l'assassinat d'Andreu Nin —que in extremis la podríem arribar a negar— sinó fins i tot en la tergiversació de la figura històrica de l'Andreu Nin. I per tot això fou molt saludable que Santiago Carrillo en aquella pellícula, curiosament dirigida per Jorge Semprún, que es titula «Las dos memorias», per primera vegada en la història del partit comunista, parla del POUM com d'una organització trotskista, però marxista, important, i no la qualifica, com fins aleshores, de venuda a la reacció o als interessos del capital. És important també assenyalar que és Gregori López Raimundo qui per primera vegada en un follet que s'anomena «Què és i què vol ser el PSU de Catalunya» parla d'Andreu Nin i en parla en termes autocrítics, i no en parla autocríticament com a Gregori López Raimundo sinó com a president d'un partit, com un collectiu. També en parla Santiago Carrillo al seu llibre «Eurocomunismo y Estado».

Un segon exemple, aquest molt més polèmic, podria ser l'intent que es va fer en els anys 70 de crear a Catalunya «Juntas Democráticas», quan a Catalunya hi havia una realitat que se'n deia Assemblea de Catalunya, una realitat profundament empeltada en el poble, o si més no en aquelles parcelles de poble que lluitaven contra el franquisme; alguns companys del partit van intentar traslladar, d'una forma mimètica, l'experiència que havia nascut a París precipitadament quan tothom creia que Franco es moria a l'estiu del 74. Van decidir crear «Juntas Democráticas» i transformar l'Assemblea de Catalunya en la «Junta Democrática de Catalunya». I va ser un fracàs, un fracàs no reconegut, un fracàs no revisat, un element no autocriticat.

Un altre factor, un altre element històric que hauria de ser també objecte de consideració, són les vagues generals a Euskadi. En un moment determinat es va convocar una vaga general a Euskadi sota l'eslògan de l'amnistia i les llibertats nacionals per Euskadi; d'una banda Comissions Obreres i de l'altra el Partit Comunista d'Euskadi van fer declaracions dient que no donaven suport a aquelles vagues perquè anaven en contra dels interessos de la lluita antifeixista, i aquelles vagues van ser de les primeres vagues absolutament generals en la mesura que van parar tots els centres de treball, totes les empreses; això demostra la desconnexió política d'aquestes dues grans organitzacions de la realitat basca. Doncs bé, això també hauria de ser objecte de crítica i d'autocrítica per revisar els nostres errors.

b) *En l'acció*

Passem ara al segon aspecte de la democràcia interna que s'ha d'instaurar no només en la reflexió sinó també en l'acció. ¿Democràcia interna en l'acció vol dir només poder organitzar-nos democràticament, dins el partit sense cap trava, sense cap mena d'impediment, i constituir els nostres grups per debatre la línia política per aplicar-la segons aquests grups? Això seria la mort del partit. Pocs dies abans que esclatés la crisi al PSUC, malauradament o sortosament, jo vaig fer unes declaracions a Europa Press dient que les tendències destrueixen qualsevol partit. «Mundo Diario» de la seva pròpia collita, perquè a l'entrevista no hi era, va titular l'entrevista amb la frase: «las tendencias destruirán al PSUC». Jo em referia a un partit que vulgui actuar com a collectiu. ¿I què vull dir amb aquesta idea? Una cosa molt elemental: el debat a fons, per mitjà dels mecanismes democràtics, permet aprofundir totes les qüestions hagudes i per haver, però per actuar com a partit és indispensable unitat en l'aplicació d'allò que s'ha acordat. Si es permet l'organització de tendències —grups de companys organitzats segons la seva pròpia forma de veure les coses a diferència d'altres companys organitzats segons també la seva pròpia forma de veure les coses diferents dels anteriors— es creen dos partits dins del partit, i això disminueix la capacitat d'acció collectiva que té el partit com a tal. I en negar les tendències no disminueix la potencialitat de democràcia, perquè si l'acció més democrática és la transformació de la societat, es pot fer aquesta aproximació crítica i autocrítica als nostres plantejaments polítics amb tant de debat com calgui, però a l'hora d'aplicar allò que s'acordi cal fer-ho conjuntament.

La unitat del partit

I parlar d'unitat no vol dir unitat en abstracte del partit. Sovint a les discussions, i seguint el dogmatisme, s'acaba invocant la unitat del partit que hauria de voler dir que, una vegada definits tots els elements, s'apliqui unitàriament una línia política. Però atenció, no es pot reclamar la unitat del partit a la meitat d'una discussió per tancar-la ni es pot allegar la unitat del partit de forma irracional, tocant les fibres sentimentals dels militants, per tal que proclamin la unitat del partit i s'acabi tota mena de revisió, discussió o autocrítica sobre els ele-

nuar actuant com a partit. Una vegada s'ha arribat a uns acords l'acció ha de ser conjunta, acció en bloc. I aquesta comunicació, entre d'altres, es pot potenciar amb una eina molt senzilla: les tribunes de debat en el partit. I no unes tribunes que es facin dos o tres mesos abans del Congrés i només per debatre les tesis del Congrés perquè és el moment més important de reflexió del partit, sinó unes tribunes constants sobre tots i cadascun dels aspectes de la política del partit. Que avui TREBALL es vengui per sota dels 10.000 exemplars és un gran «handicap» per al PSU de Catalunya i és un obstacle per a la democratització interna del PSU de Catalunya, perquè avui nosaltres hauríem de disposar d'un instrument intern i extern on s'anés debatent, constantment des de qualsevol nivell d'organització, la nostra línia política, el nostre model teòric, les nostres formes organitzatives.

En segon lloc cal donar el màxim de publicitat als arguments polítics. *Perdre la por al fet que els arguments polítics surtin a la premsa.* A la premsa de vegades i massa sovint ha sortit el safareig dels debats polítics i això serveix per somriure, serveix per criticar, criticar destructivament, serveix per fer tota l'escudella que es vulgui però no serveix per avançar políticament. En canvi, els arguments polítics, despersonalitzats, trets d'aquesta càrrega corrosiva que té la crítica de safareig haurien d'aparèixer normalment a la premsa com a elements perquè fossin coneguts per tot el partit, per tots els simpatitzants i per tothom que s'interessa pel debat pel socialisme perquè així avançaríem a fer de veritat un collectiu de reflexió. I quan dic donar publicitat als arguments polítics dic —i ho dic a títol individual, com estic fent tota aquesta xerrada—, publicitat de tots els arguments polítics fins i tot d'aquells arguments polítics que s'utilitzen en els comitès més elevats, més importants del partit, és a dir al Comitè Executiu. En aquest sentit caldria disposar el més aviat possible de l'Arxiu del partit (tasca en la qual hi estan treballant amb gran empenta diversos companys) per consultar tots els materials i dades de la nostra història més llunyana o més recent. El principi de transparència del debat hauria d'ésser un dels mecanismes més utilitzats per anar trencant totes les barreres d'incomunicació entre dirigents i militants, entre partit i societat.

En tercer lloc, s'ha de donar cada vegada més força i major embranzida a l'*autonomia dels comitès en la seva pròpia elaboració política.* Autonomia de funcionament i autonomia

de reflexió en aquelles parcelles que pertanyen pròpiament a cadascun dels comitès. De la mateixa forma que tenen autonomia per aplicar les directrius, han de tenir autonomia per elaborar respecte a allò que els afecta com a organitzacions territorials. Al mateix temps cal fomentar reunions àmplies, des d'aquells comitès, amb la màxima participació en la discussió, procurant, com en tot aquest apartat del debat i discussió interna, anar sempre més enllà de la pura descripció dels fets, realitzant anàlisis estructurals, de globalitat.

... i l'autocrítica dels errors

En quart lloc, i sóc conscient de l'esquematisme de les preguntes, caldria desenvolupar de forma eficaç aquesta eina tan esmentada però tan poc aprofundida que és l'*autocrítica*. Parlem d'autocrítica sempre en sentit individual, quan es facilita que un estigui disposat a reconèixer els seus errors i ho faci davant de tota una organització o davant d'un collectiu. I no estem acostumats a parlar d'autocrítica quan ens referim a tot el collectiu, perquè companys, el partit també s'equivoca, i això és una idea que no està ni prou ni quasi gens introduïda al si del nostre partit. El partit, com deia Berlinguer al míting de la Monumental, s'equivoca i el partit comet errors i, com han dit molts pensadors i molts d'ells marxistes, el pitjor no es cometre errors sinó no reconèixer que s'ha comès l'error. Aleshores, quan es parla d'autocrítica val per a l'autocrítica individual però ha de valer també per a l'autocrítica collectiva per aconseguir una revisió constant dels debats de la nostra línia política i per tal que en els debats es pugui assenyalar, sense cap por i sense cap reticència, aquells errors collectius, siguin del conjunt, siguin d'una part del conjunt, o els errors individuals a qualsevol nivell de direcció del partit.

Podria citar exemples d'errors comesos i poc o gens reconeguts. Un d'ells, l'explicació de l'assassinat d'Andreu Nin. Andreu Nin, dirigent marxista de la revolució espanyola durant la guerra civil, va desaparèixer i fou assassinat per la policia soviètica. Quan es pintava per les parets: «on és l'Andreu Nin?», companys comunistes pintavem a sota: «a Salamanca o a Berlín», titllant l'Andreu Nin de feixista o d'agent venut al feixisme. I hem estat molts anys, anys de stalinisme o anys d'hi-

aquells que coneixem més, i evidentment faríem uns comitès que serien veritables desastres, que poc podrien aplicar tot el bagatge anterior. Si més no seria un desastre perquè penseu que en un Congrés on hi ha més de mil assistents, de 1.300 a 1.500 delegats, és impossible conèixer amb propietat tots aquells que es poden presentar com a candidats a 116 llocs. D'aquí la funció d'una comissió de candidatures, que pugui orientar el Congrés en la seva elecció; cal revisar però aquells mecanismes d'orientació en el Congrés perquè de vegades es converteixen en mecanismes de pressió, o quasi d'imposició, d'una candidatura ja que se sap que la majoria dels delegats, pel seu seguiment de la direcció, votarà aquella candidatura sense pensar-s'hi. La comissió de candidatures caldria doncs que tingués en compte al màxim les aportacions de totes les organitzacions del partit, tingués al màxim en compte els criteris polítics i del seu debat sense anar a una tècnica del «pedaç» o del «fals consens» per arreglar determinats problemes conflictius, tingués en compte, també, el temps necessari perquè allò pogués ser presentat davant del Congrés amb la màxima amplitud i coneixement de causa i per últim que es pogués fer una llista única on hi hagués la candidatura proposada per altres noms i que no hagués de ser amb aquests estranys mecanismes de «en trec un» d'aquí i «n'assenyalo un d'aquí a baix».

... i comissions de candidatures

Les Comissions de Candidatures haurien d'expressar un reflex del partit i caldria que duguessin ja unes propostes democràticament elaborades a cada zona o organització territorial, de forma que la proposta que es discutís inicialment no vingués de dalt sinó que fos la síntesi de les diverses propostes de les organitzacions, després discutida en funció dels criteris polítics abans esmentats. No seria gens agosarat començar-se a plantejar, en aquesta direcció, l'elecció directa per part de les organitzacions d'un cert nombre de membres del Comitè Central i la seva ratificació al Congrés.

Ni intellectualisme ni obrerisme

No s'elegeix pas un company només perquè parla molt bé i sense valorar la seva activitat política. Però no es pot caure

en el defecte contrari, l'obrerisme. No es pot cridar sempre «los santones de la clase obrera» per acabar qualsevol discussió, o participació o decisió sobre la composició d'un comitè en el partit. No hi ha una santedat de naixement en els obrers. Els obrers neixen igual que els altres ciutadans de qualsevol estat o formació social. Una aliança no ha de ser mecànica ni mimètica; tothom no ha d'anar darrera de la classe obrera, sinó que el lligam s'anirà forjant progressivament en el combat polític i a partir que sectors de la classe obrera prenguin consciència del seu paper de lideratge i al mateix temps es fusioni amb altres sectors socials. El mateix ha de passar dins el partit perquè hi hagi veritable democràcia interna, perquè no es pugui dividir el partit en classes, segons els orígens de classe; la democràcia ha de trencar aquestes barreres, ha de superar aquests dos defectes.

Innovar ha de ser democratitzar

Per últim, dos advertiments. Es tracta, doncs, d'innovar, d'anar innovant constantment, innovar a un ritme adequat, però que la innovació no vagi tan lluny que perdi de vista el partit.

I en segon lloc, es tracta sobretot de democratitzar el partit, com deia al principi, amb un sol objectiu: anar a fer treball polític a la societat; el partit no són aquestes parets, no és aquest local, no és una finalitat per a nosaltres, sinó que és un mitjà per sortir a fer treball polític al si dels moviments de masses. El partit no és una fortalesa tancada que té por de ser atacada i setjada per altres forces polítiques. El partit ha de ser un element que surti a cercar les altres forces progressistes per fer treball polític conjunt, ha de ser un peix que sàpiga moure's a l'aigua que és la societat, amb la màxima agilitat. En definitiva, el partit ha de ser un instrument que a través de la seva democratització, potenciï la democratització de tota la societat. I la democratització interna es veurà potenciada en tant que entre tots el desbloquegem i el diluïm en les organitzacions de masses i en l'autonomia del seu funcionament. És així que *revaloritzarem el concepte de militant*, el concepte de partit de masses (que no vol dir partit mesurable per les desenes de milers de militants).

El partit ha d'ésser lliure a l'interior per poder-se obrir al máxim a l'exterior.

ments que estaven sobre la taula. Aquesta serà una unitat falsa; serà un mecanisme que funcionarà avui però no funcionarà demà quan la gent s'hagi cremat darrera d'aquestes crides irracionals, i perquè, en definitiva, exigir la unitat com a colofó no ajudarà gens a instaurar la democràcia dins del partit

La unitat del partit serà real, i per tant serà factor a apellar, si és una unitat forjada amb el debat polítco-ideològic sobre el paper del partit en la lluita de classes. La unitat no és doncs abstractament o artificiosament només interna, com si el partit estigués en el buit

Ha d'ésser una unitat resultant de la nostra estreta relació amb els moviments de masses en funció del paper d'avantguarda i direcció. Altrament serà una unitat falsa i esclerotitzant. La unitat en funció de la lluita de masses és difícil i contradictòria perquè no hi ha una unitat, mítica, de la classe obrera o dels sectors populars que es pugui traslladar al partit.

Democràcia i democratisme

Democràcia en l'acció a vegades es confon amb democratisme. Es confon amb un afany que tot, i a cada moment, sigui sotmès a revisió i aleshores caiem en el parany de certs grups d'inspiració anarquista que quan se'ls planteja firmar un comunicat, diuen que han de consultar la base, i quan ha acabat el procés de consultar la base aquell comunicat ja no té vigència política. Ha d'haver-hi una autonomia en els nostres plantejaments polítics i en el funcionament regular dels òrgans de direcció perquè no es pugui argüir que «si no ho hem discutit tot tots, no es pot pendre una decisió» —una decisió com pot ser treure un comunicat, assistir a una reunió, començar unes negociacions, etc.—. Això són factors normals que no han d'entrar en aquesta revisió constant, sobretot de participació collectiva absoluta per part del partit, sinó cauríem en aquest democratisme assembleari que destrueix el partit i no li permet de funcionar com a tal.

S'ha de recórrer a d'altres mesures per democratitzar el partit al seu interior. Potenciar els òrgans d'això que se'n diu direcció collectiva; acabar amb la resta del culte a la personalitat i de concentració de poders i funcions; potenciar al màxim el Comitè Central com a òrgan de direcció del partit: potenciar-ne les comissions de treball, els plenaris de militants

sectorials per a cada una d'elles, potenciar el Comitè Central com a gran organisme que ha de recollir, que ha d'escoltar, tant en el sentit d'«auscultar» com d'«escoltar», els militants per poder tenir el màxim d'elements per pendre les decisions.

Eleccions...

Però la democràcia en l'acció s'ha de concretar sobretot en un punt molt important: les eleccions. Quan la majoria admet que no s'ha de funcionar només per procés assembleari democratista, però que s'ha d'anar discutint tot el que calgui per arribar a uns punts d'acció comuns per aplicar, ¿qui els aplica aquest punts? Els companys elegits. Aleshores cal preguntar-se quins mecanismes poden facilitar i potenciar la democràcia dins el partit a través de les eleccions.

És cert que el PSUC va arribar a un IV Congrés a través de l'elecció democràtica de tots els seus dirigents, a tots els nivells, però encara és més cert que els mecanismes d'aquests processos electorals han de ser revisats i discutits per veure si són o no un ajut a la democràcia. Analitzem com s'elegeix un comitè, per exemple el mateix Comitè Central en un congrés. Una comissió de candidatures presenta la llista oficial de noms, que té tants noms com llocs a ocupar i altres organitzacions proposen una altra llista. Es pot votar lliurement per qui es vulgui d'una o altra llista. La funció de la comissió de candidatures és, o hauria de ser, evitar l'electoralisme. Però el fet que l'únic nom que va entrar al Comitè Central en el IV Congrés del PSUC amb aquest sistema de la doble llista fos el de Manolo Vázquez Montalbán —company al qual aprecio molt, m'apresso a dir-ho i amb qui tinc bona amistat—, demostra que els delegats es van fixar sobretot en aquells noms que més els sonaven (ara escriu al «Por Favor», a «Triunfo», a «La Calle», etc.), noms que són més coneguts a nivell de «electoralisme». I això es així, no pas perquè el Manolo anés pel Congrés donant puros a la gent perquè el votessin, sinó perquè és el reflex d'allò que existeix a la societat.

... electoralisme...

Faríem electoralisme si anéssim a elegir comitès segons la cara més agradable, segons «los picos de oro», segons

La creació de nous centres escolars

El nomenament del professorat i el control públic

Lluís Filella

En el camí cap a l'escola pública ens trobem amb el fet que l'escola estatal actual és la que n'és més a la vora, tot i ser-ne molt lluny, perquè està finançada amb fons públics (fons que l'Estat recapta de tota la població per mitjà dels impostos, tant directes, IRTP, com indirectes, sobre els béns de consum, i distribueix anualment a través dels seus pressupostos generals). Però les escoles estatals, per arribar a convertir-se en escoles públiques, hauran de garantir tota una sèrie d'aspectes, com són: la gratuïtat real, la qualitat de l'ensenyament, la pluralitat ideològica i la gestió democràtica dels seus centres. Aquest darrer aspecte, molt lligat a l'exercici del control públic, planteja un problema que durant aquest curs ha esdevingut molt polèmic: la selecció i nomenament del professorat.

Les lluites desenvolupades en els barris i en els pobles per veïns, pares i mestres, a causa dels grans dèficits d'escolarització, han aconseguit la creació de diversos centres estatals nous. Aquests centres, doncs, que neixen com a fruit de la reivindicació popular, podrien fer realitat les característiques de l'escola pública. Però no ha estat ben bé així; en certs casos s'hi ha fet un planteig concret de la selecció i nomenament del professorat que ha esdevingut molt problemàtic, fins al punt de ser la característica principal del procés de les autoanomenades «escoles en lluita».

Pel que fa a la selecció de professorat cal distingir tres nivells:

a) l'accés a la docència; el mestre, quan ja té el títol, ¿com accedeix al cos de professors estatals d'EGB? Actualment aquest accés es resol pel sisteme d'oposicions.

b) la relació existent entre el docent i l'administració. Actualment el mestre, quan entra en el cos, esdevé fun-

cionari de l'Estat, i el funcionariat està regulat per la Llei general de funcionaris.

c) la provisió de places o nomenaments. Actualment el mecanisme que decideix quin mestre ocuparà una plaça determinada en una escola concreta es regeix pel complex sistema de concurs de trasllats.

Cal reconèixer que cap d'aquests sistemes és vàlid per a un ensenyament democràtic i cal plantejar alternatives per a cada un d'ells (tant per a les oposicions, com per al funcionariat actual, com per al mecanisme de concurs de trasllats...).

Criteris per a unes alternatives

Les oposicions han de ser substituïdes per un sistema d'accés científic, racional i públic, que permeti valorar degudament les aptituds que té l'aspirant per exercir la labor que s'ha de dur a terme.

La relació del docent amb l'administració ha d'estar reflectida a l'estatut del professorat, que ha de recollir tots els seus drets i deures tant a nivell laboral com sindical, professional i pedagògic.

Pel que fa a la provisió de places i al concurs de trasllat cal assenyalar que el sistema alternatiu ha de tenir molt en compte la funció social que acompleixen els mestres, i per tant ha d'assegurar l'arrelament del mestre a l'entorn social i cultural del centre on ha d'ensenyar —alhora que es manté el dret al canvi—; també haurà d'assegurar el caràcter públic de les places a cobrir. Tot això pressuposa una transparència total i igualtat de condicions per a tots els mestres candidats.

Per aconseguir aquests requisits cal que els criteris que es facin servir en la selecció (antiguitat, curriculum, especialitat, domicili...) siguin els mateixos en tots els centres. Però això no implica pas que hagin de ser aplicats per un únic organisme central; ben al contrari, calen organismes descentralitzats (de comarca, municipi o districte en les grans ciutats) els quals per mitjà de les seves «Juntes de valoració i proposta» i tenint en compte les vacants escolars del seu sector, facin l'avaluació dels candidats i decideixin quin reuneix els criteris prefixats. I per tal de garantir la transparència, la justesa i la igualtat d'oportunitats es crearà un tribunal central de recursos davant el qual els candidats que hagin estat rebut-

jats podran recórrer contra la decisió de la Junta descentralitzada.

D'aquesta alternativa es desprèn que tant les peticions de trasllat com les peticions per ingressar s'hauran d'efectuar de forma descentralitzada, i no com s'esdevé fins ara. A llarg termini, aquesta alternativa suposa un canvi en la normativa actual pel que fa a la provisió de places ja que la nova llei haurà de recollir els aspectes esmentats i assegurar-ne el caràcter i el control públic per mitjà de la participació popular en aquestes «juntes de valoració i proposta» descentralitzades.

A curt termini es podrien aplicar mesures com és ara:

— desaparició de les diferències entre mestres propietaris provisionals i definitius, sense perjudicar aquests darrers;
— anul·lació dels trasllats forçosos i, a l'hora de concursar, prioritat dels mestres traslladats forçosament;
— concurs de totes les places, incloses les de les escoles annexes i les de patronat;
— supressió dels concursos especials de trasllat;
— llista única de vacants, sense diferències de sexe;
— resolució dels trasllats abans d'acabar el curs;
— assegurar la presència dels mestres en els llocs que són difícils de proveir per mitjà d'incentius econòmics o altres mitjans.

Participació ciutadana

En aquesta alternativa descentralitzada de provisió de places i nomenament de mestres ha de quedar molt clar quin és el canal de participació ciutadana i dels pares en la selecció del professorat: cal que els seus organismes representatius (associacions de pares, associacions de veïns, sindicats...) formin part de les «Juntes de Valoració i Proposta» descentralitzades. En cap cas han d'actuar d'una forma directa, escollint aquell mestre o aquell altre per a la seva escola.

Per molt que als centres estatals creats recentment arran de les lluites populars s'hagin trobat fórmules intermèdies que fan evolucionar, lentament, aquest complex sistema de provisió de places, les experiències de les escoles en lluita, tot i que han demostrat l'absoluta inadequació dels sistemes actuals de provisió de places, no han servit per desenrotllar

formes alternatives realment democràtiques en la selecció del professorat. El fet que els pares elegeixin directament els mestres que han d'ocupar una plaça en una escola estatal no reuneix les condicions de transparència, igualtat d'oportunitats i control públic de què ha de gaudir un centre públic. Es corre el risq de caure en un nepotisme o en un «enchufismo» de nou tipus, tan antidemocràtic com els anteriors. D'altra banda tampoc no s'assegura el pluralisme ideològic a l'interior del centre, que és un aspecte fonamental en qualsevol escola que estigui finançada pels fons públics. Cal pensar que per aquest camí ens podríem trobar amb escoles socialistes, comunistes, anarquistes, feixistes o de qualsevol altra ideologia o creença que s'estarien pagant amb els diners de tota la població. Als centres privats s'esdevé que per mitjà dels directors o dels pares-propietaris s'escull directament el tipus de professorat que es desitja i se selecciona entre els aspirants en funció de l'ideari polític del centre o de les simpaties personals, que és una altra forma selectiva i discriminatòria de seleccionar el professorat.

Per tal de garantir una escola de qualitat, que suposa l'estabilitat dels equips docents, la compenetració del professorat en el medi social en el qual està situada l'escola, etc., cal avançar conjuntament, pares, mestres i tota la població, cap a l'exigència d'una «Llei de provisió de places» adequada a la funció social dels treballadors de l'ensenyament. Cal aconseguir la creació de les «Juntes de valoració i proposta» que garanteixin el control públic del nomenament del professorat i això, conjuntament amb la gestió democràtica dels centres i la gratuïtat real, ens farà avançar cap a l'escola pública.

L'experiència DE LES 150 HORES

Balanç de 4 anys d'experiències i perspectives de futur*

1. Fonaments teòrics i començament de l'experiència

L'octubre del 1972 l'Assemblea nacional de delegats de la Federació de treballadors del metall [d'Itàlia] (FLM) aprovava la plataforma del contracte nacional. Aquest contracte es firmaria, després d'una gran discussió, l'abril del 1973.

En el capítol de *l'afiliació única* hi havia la demanda d'una pila d'hores retribuïdes, *150* per trienni, que garantís el reconeixement del dret a l'estudi que tenien els treballadors del metall.

Amb l'afiliació única —objectiu central de la plataforma del 72, que tendia a una unificació real dels treballadors de cara al procés productiu— el sindicat enfoca la destrucció del principi taylorístic de la divisió radical entre intel·ligència organitzativa i pràctica executiva: es posa en discussió la tradicional divisió del treball entre obrers i empleats i llavors són enquadrats en el mateix nivell treballadors i empleats, que duen a terme tasques similars.

El fet d'haver posat l'objectiu del dret a l'estudi retribuït en el capítol sobre l'afiliació única responia a una anàlisi concreta sobre l'escola italiana.

A casa nostra el tema de la reforma de l'escola sempre ha estat un terreny més o menys explícit de topada social i política.

La reivindicació de permisos retribuïts per a l'estudi significava, per al moviment obrer, de reconèixer per primera vegada, la cultura, la ciència, la tecnologia, i per tant l'escola,

---

* Ponència presentada al 3er. CUC (Congrés Universitari Català), abril 1978. Nous Horitzons agraeix a la secretaria del Congrés la cessió d'aquest document que, per la seva importància, ha semblat interessant de publicar traduït al català.

la recerca i tota l'estructura formativa, com a terreny neutral però que realment és de lluita de classes.

A Itàlia les característiques de retard econòmic del desenvolupament capitalista, la menor flexibilitat social del sistema, han accentuat l'ús de la institució escolar com a instrument no tan sols de socialització política, sinó també de regulació de les relacions socials.

L'escola dividida verticalment, en blocs separats jeràrquicament —en base a l'esquema de la reforma Gentile, que és considerada com la més feixista de les reformes feixistes—, funciona amb una organització de tasques de tipus taylorístic.

La divisió taylorística entre treball manual —purament executiu—, treball d'empleat —a nivell intermedi amb funcions de coordinació i de control— i nivells de direcció, es pot comparar amb els diversos ordres escolars: formació professional, instituts tècnics i industrials, instituts de mestres; liceus; universitat.

Aquesta construcció en piràmide de l'escola prefigura la divisió social del treball, la jerarquia dels roles que és pròpia del treball i de la societat.

Ja el 1970 Lettieri escrivia:

«L'escola d'avui és classista no tan sols perquè discrimina els fills dels obrers, sinó perquè en primer lloc discrimina els obrers.

La seva autèntica essència de classe resideix en la separació que hi ha entre cultura i producció, entre ciència i tècnica, entre treball manual i treball intellectual.

El capitalisme d'avui no nega, però, el dret a l'escola (el 1962 —*govern de centre esquerra*— es va votar la reforma de l'escola mitjana obligatòria; el 1969 es van facilitar els accessos a la universitat); nega... la transformació del seu paper social».

Les 150 hores neixen per tant, i no casualment, sota l'empenta del rebuig de la vella divisió del treball i sota l'empenta de la lluita obrera que vol recompondre-la.

La temàtica sindical que parla del control obrer sobre l'organització del treball es tradueix en una hipòtesi que preté posar els fonaments de l'escola basant-se substancialment en tres objectius: la superació de la divisió entre treball manual i escola a través del reajustament entre teoria i pràctica, entre cultura i política; l'homogeneïtat de les formacions escolars com a instruments per augmentar el poder contractual i com

a elements de reorganització de les tasques; el creixement de la capacitat col·lectiva de coneixement dels treballadors com a moment d'apropiació del saber social.

Com a objectiu prioritari es concreta la recuperació de l'escola obligatòria dins l'escola estatal, basant-se en l'exigència de garantir als treballadors un procés formatiu que sigui procés d'unificació del mercat de treball i alhora element de recomposició política.

El projecte de la FLM posa al costat d'aquest objectiu prioritari l'ús de la universitat i de l'escola secundària superior per mitjà de seminaris d'estudi i cursos monogràfics.

Els continguts dels cursos reflecteixen, tant a l'escola obligatòria com als seminaris, aquesta concepció del dret a l'estudi no com a promoció individual, perquè algú s'ho mereixi, sinó com a conquesta aconseguida per l'exigència obrera d'apropiació dels instruments crítics i científics que han d'acréixer el seu poder col·lectiu per intervenir i controlar dins i fora de la fàbrica.

Continguts i metodologia

El fet d'escollir un ús alternatiu, conflictiu de les estructures escolars existents, aferma la voluntat obrera d'apreciació del saber, en contraposició al rebuig de l'escola a què va arribar el moviment dels estudiants el 1968. L'establiment dels continguts i de la metodologia inicial responia a aquests criteris: els continguts giren al voltant de la *centralitat de la fàbrica*; el mètode introdueix elements d'igualitarisme en el programa cultural, a través de la «interdisciplinarietat» i el mètode de «recerca col·lectiva».

La funció dels cursos per recuperar l'escolaritat obligatòria era doncs de fornir els instruments de base per compendre els mecanismes que regulen la producció i la societat capitalista, fins i tot en la seva evolució històrica, i persegueix la unitat entre continguts i mètode de coneixement, entre alfabetització i finalitat política.

La «centralitat de la fàbrica» s'entenia com el reconeixement que la consciència col·lectiva, de classe, dels treballadors, es forma en la seva experiència productiva: a la fàbrica, al camp, a les oficines.

Per tant, la fàbrica no és l'únic centre d'interès dels cursos; però sí que ho és, en canvi, l'organització productiva entesa com a:

— realitat sobre la qual els treballadors s'unifiquen i es reconeixen com a classe social;
— realitat de la qual parteixen, i a la qual han de tornar, les iniciatives de comprensió i coneixement, i per tant de lluita;
— realitat a la qual cal aportar les experiències personals, l'estudi, el creixement cultural.

El mètode de recerca interdisciplinària té dos objectius:

a) recuperació collectiva del llenguatge, dels mitjans de comunicació i de sistematització dels coneixements de base;
b) concreció dels paràmetres generals d'interpretació de les experiències individuals dels treballadors: «passar del particular al general per compendre i per canviar».

En d'altres paraules, l'objectiu cultural dels cursos era partir de l'experiència concreta de treball i de vida dels treballadors (i els camins de recerca ja tenien en compte l'expulsió de l'escola, l'emigració, el canvi del camp a ciutat, el treball) individuant collectivament les categories conceptuals de fons que els permetessin d'interpretar la pròpia realitat específica i inserir-la en un marc de referència general.

L'interdisciplinarietat té com a objectiu de capgirar la típica divisió escolar del saber mitjançant una *distribució del treball escolar segons els problemes, en comptes de fer-ho segons les matèries.*

La centralitat de la fàbrica es tradueix de dues formes diferents i complementàries en els cursos instituïts a l'escola superior o a la universitat: cursos adreçats a l'adquisició d'instruments analítics i de coneixements de base inherents a la fàbrica i al territori, o bé recerques adreçades a l'adquisició d'instruments per interpretar i modificar realitats productives o territorials específiques, i també complexes.

En el primer cas els temes tractaven l'economia, la història del moviment obrer, el dret al treball i els contractes collectius, l'organització del treball, l'organització del territori, l'ambient i la salut, els mitjans de comunicació de masses; els assistents eren treballadors de situacions productives diverses. En el segon cas els camins de recerca tenien en compte unes realitats productives més determinades: el seminari sobre les oficines de vernissaires de la FIAT Mirafiori, a Torí; el seminari sobre calculadores electròniques a Gènova lligat als

processos de reestructuració de les fàbriques, etc.; els assistents eren grups de treballadors amb problemes comuns (sovint s'hi fa referència com el «grup homogeni» de la fàbrica).

Tant en un cas com en l'altre l'objectiu comú era d'adquirir, dins el sistema de formació, els coneixements i els instruments que es puguessin esmerçar després en iniciatives de lluita en el lloc de treball o al territori («retorn a la fàbrica»).

La difusió dels cursos es concentrava essencialment a la universitat i a les ciutats industrials del nord d'Itàlia.

Es vol capgirar el sistema escolar vigent

El fet que s'escollís de practicar l'experiència de les 150 hores a l'escola estatal, tant per recuperar l'escolaritat obligatòria (escola mitjana inferior) com per als seminaris monogràfics de la universitat i la secundària, demostrava l'afany del sindicat per rebutjar l'actual organització capitalista escolar i per exigir la reorganització entre estudi i treball, fins i tot a les seus institucionals de la divisió social del treball.

El compromís directe del sindicat i de les seves estructures de base, a partir dels Consells de fàbrica, en la gestió col·lectiva de l'experiència significativa arrenca de les mans de l'amo la conquesta del dret a l'estudi i alhora no delega a l'estructura burocràtica l'organització i la gestió pràctica dels mateixos cursos.

Per tant, l'elecció assumia el valor polític de compromís directe de reforma en la qual l'educació dels adults fos una part integrant de l'escola estatal sense passar per formes d'escola paral·lela ni per formes de contra-institució obrera.

Aquest era, sintèticament, el fonament teòric sobre el qual es va endegar l'experiència el 1974.

El 1974 van assistir-hi 18.000 treballadors, el 85 % dels quals eren del metall, i molts d'ells delegats de fàbrica o almenys sindicats.

Per tant es presentava una situació de cursos extremament homogènia, no tan sols des del punt de vista de categories, sinó també des del punt de vista polític i cultural.

El nivell d'alfabetització era acceptable, el procés lògic de «passar del particular al general per conèixer i canviar» era un patrimoni bastant adquirit en la pràctica del treball i de lluita pels assistents als cursos, la majoria dels quals estaven ja sindicats o polititzats.

La gestió comuna de les hores d'estudi era facilitada també pel nivell dels continguts, ja que tenia com a referència directa i unificadora la realitat de la fàbrica.

Les lluites que en aquella fase històrica es duien a terme per modificar l'organització i l'ambient de treball donen credibilitat política a la intervenció del grup homogeni i dels consells de fàbrica per aconseguir una formació diversa, tot i que des del començament s'intueix la parcialitat de la resposta, en funció del control obrer, que va donar l'escolaritat obligatòria (nivell escolar sobre el qual es concentra la major part de les demandes obreres —el 80 % dels treballadors de la indústria no tenia els estudis mitjans—) i la universitat.

2. Evolució de l'experiència: problemes

Quan es parla de l'evolució dels cursos per als treballadors no podem fer abstracció dels canvis esdevinguts en la situació econòmica, social i política en aquests darrers anys al nostre país.

Òbviament no es preté de refer la història de tot el que ha passat a Itàlia; només es volen fornir esquemàticament alguns elements que, a parer nostre, han condicionat els subjectes polítics i socials, protagonistes d'aquesta experiència.

Comportament de la patronal...

La crisi econòmica es tradueix en l'intent de la patronal de reduir els costos de les lluites obreres *aferrant-se a les conquestes de la normativa i contractuals* (rigidesa amb la força de treball ocupada, condicions de treball, etc.), i *aferrant-se al salari i a l'ocupació* (expulsió de la mà d'obra ocupada i no absorció de la força de treball jove i femení).

En el fons la classe empresarial intenta de sortir de la crisi tornant a proposar mecanismes d'acumulació capitalista, amb una renovació dels instruments d'explotació. Actualment el sector de l'automòbil ha tornat a ser proposat com a sector que ha d'arrossegar l'economia italiana.

Aquest resultat s'obté amb una *reestructuració tecnològica difusa*, un desenvolupament incontrolat de la *descentralització productiva* i del *treball no protegit*. Això per als treballadors significa un *augment de les càrregues del treball*, una

desqualificació professional que deriva dels processos d'automatització i de mecanització empesa; a un nivell més general s'esdevé una restricció de la base ocupacional; la fragmentació del mercat de treball i, per tant, un increment de la desocupació que colpeix i margina els membres febles de la força de treball, els joves i les dones sobretot, els treballadors dels sectors productius menys forts (tèxtil, construcció, química).

La reestructuració a més té tendència a afectar i disgregar les formes de participació, de democràcia i de poder obrer tals com el grup homogeni i els consells de fàbrica.

I els empresaris s'aferrissen a tot això fins i tot a nivell ideològic i cultural, perquè tornen a proposar la ideologia capitalista de l'acumulació, del centralisme de l'empresa, del predomini del capital sobre el treball.

Tornar a proposar aquest model de desenvolupament provoca que s'accentuï el desenvolupament desigual i la disgregació social, que es concreta en la qüestió meridional, en la qüestió urbana, en la desocupació de la joventut, de la mà d'obra femenina i qualificada, en la marginació.

La caiguda de les inversions i de l'ocupació, el fet d'aferrar-se al salari i a les condicions de treball coaccionen la *classe obrera indefensa*. És innegable que la capacitat de resistència del moviment sindical italià en aquest punt és molt elevada; tot i així, compareixen entre els treballadors fenòmens de *sectarisme* i *corporativisme*.

... i erosió de la capacitat de lluita

L'experiència de lluita, que en una fase de desenvolupament aconseguia soldar objectius a nivell de fàbrica, de societat, d'estat, no és una conquesta definitiva; els seus nivells no s'aconsegueixen d'un cop i ja per a sempre. En una fase de crisi s'esdevé una erosió dels subjectes que han estat protagonistes de les fases precedents: quan la conjuntura afecta els consells de fàbrica i el grup homogeni, no hi ha cap forma de transferir, realment, la participació i el control de la fàbrica societat.

...voca una disminució de l'autonomia i de la capa-
...l i un augment de la *delegació en les insti-*

La «fàbrica» ja no constitueix un punt de referència sòlid

per a la totalitat de la classe treballadora; en canvi, augmenta la dimensió i el pes específic dels problemes lligats a les condicions dels desocupats, dels ocupats a precari, de les dones. Al mateix temps creix el pes de les institucions: augmenta el *paper de la mediació política* en els conflictes de treball (Singer, Venchi, Unica, Unidal, etc.); el paper de les empreses de l'Estat; la resposta només institucional i legislativa als problemes d'estructura del desenvolupament econòmic i social.

En el fons es torna a proposar la *divisió entre economia i política;* en el vessant econòmic s'accentua l'empenta cap a reivindicacions sectorials; en el vessant polític es genera la tendència a delegar i a dur a terme pactes socials i institucionals.

Participants

Les 150 hores no defugen aquesta dinàmica, i presenten els mateixos subjectes socials (els treballadors i les seves organitzacions; les institucions; la patronal).

El senyal més concret d'aquesta situació és la modificació dels assistents.

A banda de l'augment global de l'experiència (dels 18.500 treballadors del 1973-74 s'ha passat a més de 100.000 el 77-78; en total, durant aquests cinc anys, han freqüentat les 150 hores vora uns 300.000 treballadors) es posa de relleu una heterogeneïtat progressiva causada per una sèrie de factors concomitants:

a) la conquesta contractual s'ha ampliat a 52 categories de treballadors;
b) per tant, augmenta el pes dels treballadors no industrials (sobretot dels serveis: hospitalaris, dependents dels ens locals, etc.);
c) l'experiència s'estén molt al sud: del 15 % del total nacional al 40 %;
d) els treballadors a precari, els sense feina i les mestresses de casa passen de l'1,1 % a més del 20 %;
e) i disminueix l'edat mitjana dels inscrits.

L'element nou és doncs l'*inseriment en els cursos dels estrats socials que reprodueixen,* en el microcosmos de les 150 hores, *els mateixos desequilibris que caracteritzen l'actual situació del país.*

Perspectives

L'objectiu del control de l'organització social i productiva implica una concepció de la professionalitat entesa com un procés dinàmic de professionalització collectiva, basat en una relació nova entre escola-treball-societat, que es converteixi en instrument amb el qual els treballadors puguin intervenir en els processos d'elecció (d'inversions, de tecnologia, de destinació productiva, i altres) que es duen a terme a nivell d'empresa.

La represa de la iniciativa a nivell de 150 hores està doncs emmarcada en una intervenció més general dels treballadors a l'escola a nivell de masses, a partir de la reforma de l'escola secundària superior.

Si aquesta reforma va en la direcció de modificar el treball manual i l'intellectual dins el treball productiu, porta inevitablement la modificació tant de la formació professional tradicional, com de la Universitat i de l'escola de base.

I el projecte de l'educació permanent dels adults va lligat a aquesta perspectiva.

Característiques de la nova escola secundària

No volem pas fer un discurs sobre les característiques que hauria de tenir la nova escola secundària; en sintetitzem les principals, per títols.

Primer de tot hauria de garantir la seva pròpia estructura unitària, amb característiques professionals, amb distribució del treball escolar per problemes en lloc de fer-ho per matèries.

Dels 5 anys de duració global, els dos primers haurien de ser obligatoris i rígidament unitaris per fornir els elements històrico-socials de coneixement i els elements científico-tecnològics apropiats per dotar d'una capacitat mínima d'intervenció i control dels processos productius i socials. Els tres darrers anys haurien de tenir característiques que sobretot professionalitzessin per mitjà de les diversificacions opcionals de cada finalitat, però sempre al voltant d'un eix educatiu unificador.

La formació professional hauria de tenir característiques d'una extrema flexibilitat i adaptabilitat a l'evolució producti-

va; i per tant hauria d'articular-se en cursos breus, després de l'escola secundària i amb possibilitats de tornar-hi a entrar.

De tot això se'n deriva una perspectiva d'educació permanent per als adults que recupera la dimensió d'estret lligam amb el treball, objectiu que les 150 hores ja tenien com a estratègia però que es diluí en el desenvolupament de la seva mateixa experiència.

a) *Marc estratègic de l'educació dels adults i estabilització de les 150 hores. El nivell institucional*

El moment polític nacional, pel que fa a l'educació dels adults, és tant caòtic com decisiu: en realitat s'esdevé un intent d'esterilitzar la conquesta de les 150 hores, per mitjà del qual el Ministeri d'Educació i les forces de la patronal intenten aprofitar el dret dels treballadors a la cultura i a l'escolaritat només de cara a l'educació contínua empresarial que segueix els models experimentats al CEE i nord d'Europa per a la reprofessionalització i per al reciclatge de la mà d'obra.

L'adequació de les velles estructures de l'educació popular han de representar una ocasió per tornar a discutir tot el sistema educatiu permanent per mitjà d'un projecte sindical que garanteixi un nou plantejament de la despesa pública.

La sistematització legislativa de les 150 hores és un primer element sobre el qual cal basar aquest projecte, però cal conservar i estendre les possibilitats i l'elasticitat d'altres experiències.

La traducció legislativa de l'obligatorietat no ha de confondre el fonament originari de classe: la classe obrera, exclosa del procés d'escolarització, com a tal ha de reconquerir el dret a tornar a l'escola, i aquest dret no pot ser assimilat a les necessitats genèriques dels ciutadans. Per tant cal salvar el dret collectiu de gaudir del canal escolar.

b) *Alfabetització*

El fet d'haver limitat la recuperació dels instruments de les 150 hores només a l'escola mitjana ha estat una sobrevaloració dels nivells d'escolarització i d'autonomia cultural. En moltes regions s'han manifestat demandes de treballadors que es troben en els nivells més dramàtics de desqualificació i de marginació.

Com que no es vol enclavar milers de joves i d'adults en

les seves condicions actuals d'analfabetisme i de marginació cultural, hom s'ha adonat que els processos d'alfabetització i de recuperació de l'analfabetisme també han de trobar una sistematització dins el projecte de les 150 hores, i en aquest sentit s'estan recollint les experiències fragmentàries que s'han anat realitzant en aquest terreny (Lombardia, Piamont, Emilia, Lazio, Calabria) per tal de construir una hipòtesi homogènia a nivell nacional.

c) *Bienni*

Mentre el nivell d'intervenció de les 150 hores dins l'escola mitjana inferior actual és ferm, com ja s'ha dit, s'intenta realitzar un desenvolupament nou i articulat d'aquesta experiència dins l'escola secundària reformada.

Ja s'han dit els criteris sobre els quals s'intenta fonamentar aquesta intervenció; només cal afegir que el terreny prioritari de referència i d'iniciativa ha de ser el bienni de la nova escola secundària; que el projecte ha de poder-se generalitzar a nivell nacional, no es pot lligar mecànicament al grup d'usuaris (categories) que en gaudeixen i ha de tenir continguts culturals suficients com per incidir en el nivell de professionalitat i mantenir alhora una elasticitat i un lligam amb l'organització social i productiva.

d) *Cursos monogràfics*

Se'ls vol confiar un paper important en la construcció de projectes d'estudi-recerca no adreçats a aconseguir un títol d'estudi, sinó lligant la relació treball-formació amb el problema específic de l'apropiació del saber i de la cultura.

L'objectiu és engrandir el coneixement i la mobilització dels recursos culturals per tal de fer treballar, fins i tot la universitat, sobre anàlisis específiques que siguin coherents amb els objectius que el moviment dels treballadors està assenyalant.

La tendència que s'ha de valorar és que el sindicat ha d'utilitzar l'institut contractual de les 150 hores no per garantir un curs cultural genèric als treballadors, sinó sobre la base d'un projecte tant per posar a la disposició del moviment obrer la universitat com a saber social acumulat, com per menar aquesta mateixa institució a una productivitat més gran i més diversificada.

Polítiques locals, comarcals i sectorials a Catalunya després del 15 de juny

Emili Gasch

Entre juny i novembre

Després del 15 de juny dos fets han marcat el sentit i l'abast del moviment popular a Catalunya fins al mes d'octubre, en el moment de la signatura del pacte de la Moncloa. Per una banda, l'esclatant triomf de les formacions polítiques d'esquerra dóna un nou impuls al moviment que des de les grans manifestacions del 1r. i el 8 de febrer i l'11 de setembre de 1976 estava, sinó parat, sí almenys sense haver registrat avanços substancials. L'altre fet és l'agreujament de la crisi econòmica, que el primer govern Suárez havia intentat dissimular, amb finalitats electorals, en base a una política econòmica de sosteniment de la demanda. Després de les eleccions, assegurada la permanència de la dreta en el poder, ja no els va ser possible de mantenir la situació i es va començar a aplicar una política econòmica fortament restrictiva que provocà fallides i expedients de crisi un rera l'altre.

Aquests dos fets —triomf de l'esquerra i aprofundiment de la crisi— determinaren, doncs, les propostes que els partits polítics i les organitzacions obreres feren a les masses i que aquestes secundaren amb entusiasme entre juny i novembre. La presència de les masses al carrer fou el fet dominant dùrant aquests mesos. Manifestacions estrictament laborals s'alternaren amb les protestes al carrer amb motiu de reivindicacions urbanes, per no parlar de les grans concentracions polítiques, en especial la de l'11 de setembre i el 23 d'octubre.

A l'annex I hem sintetitzat les manifestacions que van tenir lloc a Catalunya entre el 15 de juny de 1977 i el 13 de febrer

de 1978. És, evidentment, una relació incompleta que dóna idea, però, dels indrets on s'ha manifestat més clarament la protesta, així com el motiu i el moment en què s'han donat.

L'exigència d'una política econòmica responsable

Abans fins i tot que el tercer govern de la monarquia —el format després de les eleccions del 15 de juny— prengués les primeres mesures econòmiques, quan es comencen a notar ja els primers símptomes d'agreujament de la crisi, el Secretariat del PSUC «demana de l'administració mesures eficaces per alleujar la gravetat de l'atur i tendents a garantir la plena ocupació».

En el moment de l'aparició de la declaració programàtica del govern, a primers de juliol, «Enric Cerdà» escriu a «Treball»: «El programa, tot incorporant nominalment mesures també demanades per l'oposició, reflecteix el fet que el govern UCD és un govern vinculat a nivell polític, econòmic i també personal a l'oligarquia». Això fa que el programa sigui jutjat en el seu conjunt com a insuficient per enfrontar la crisi, bé que contingui aspectes positius que el diferencien dels programes de governs anteriors. Aquesta anàlisi del programa acaba dient que «ara caldrà que el govern, a l'hora de definir concretament i d'aplicar el programa, compti efectivament amb tots els sectors socials i partits polítics, als quals ha demanat, a l'hora d'explicar al país les seves intencions, la collaboració responsable perquè la nova política econòmica contribueixi de debò a consolidar la democrácia». Un caràcter semblant té la declaració de CCOO feta a propòsit del document programàtic, així com també la declaració del CC del PSUC del 31 de juliol on es reclama un pla general de recuperació econòmica, i per posar-ho en pràctica es requereix la participació de totes les forces polítiques i socials interessades. La formació d'un govern de concentració democràtica a nivell de l'Estat i la constitució d'un govern provisional de la Generalitat a Catalunya són els instruments que el CC del PSUC jutja més adients per elaborar i posar en pràctica el pla de recuperació econòmica.

Les primeres propostes

Amb motiu de les eleccions generals del 15 de juny el PSUC va fer en el Programa Econòmic electoral unes propostes per treure Catalunya de la crisi, propostes fetes amb la intenció que poguessin ser assumides per totes les forces polítiques de Catalunya i realitzades per un govern de la Generalitat d'unitat catalana, govern que el PSUC ja reclamava des de principis de l'any 1977 amb caràcter provisional. Aquest programa econòmic electoral constava de dues parts: el *Pla de sanejament econòmic* i el *Pla d'actuació urgent de la Generalitat restablerta.* El primer afrontava la necessària reforma del sistema fiscal, de la seguretat social, del sistema financer i de l'empresa pública. El segon, tot especificant el contingut d'aquelles reformes per al cas concret de Catalunya (reordenació dels fluxos financers públics, fons català de la seguretat social, caixes d'estalvi, empresa pública estatutària) hi afegia la reorganització de l'administració local, el foment de l'agricultura i la política urbana i territorial.

Paral·lel a aquest programa de caràcter general, el PSUC va elaborar l'«Avance de programa acerca de la pequeña y media empresa comercial, industrial y trabajadores autónomos», l'«Alternativa turística» feta per les organitzacions de Girona així com el «Programa agrari».

El programa agrari fou rediscutit el mes d'octubre, en la perspectiva del IV Congrés. En aquesta reformulació es plantejaren els problemes de les comissions de preus, la seguretat social agrària, les assegurances de les collites, les juntes pageses, la jubilació, el crèdit, la reforma fiscal i la necessitat d'un nou marc jurídic de les cooperatives així com la necessitat d'un estatut de les explotacions familiars.

El «Programa econòmic d'urgència de CCOO» aparegut també el mes d'octubre contenia essencialment mesures de caràcter positiu per evitar els expedients de crisi així com per establir el control sindical dels mateixos; mesures per augmentar l'ocupació i els salaris i mesures per contenir la puja dels preus.

La «Proposta dels comunistes per sortir de la crisi econòmica», ponència presentada per la Comissió Econòmica del CC al IV Congrés del PSUC, a més d'assenyalar quins eren els grans objectius econòmics de l'hora present, feia esment de les transformacions necessàries de l'estructura política i eco-

nòmica per assolir aquells objectius. La «Proposta» establia, a més, les directrius fonamentals de la política econòmica que el PSUC havia de defensar.

Abans de la signatura del pacte de la Moncloa van començar d'aparèixer al costat d'aquestes alternatives de caràcter més global d'altres estrictament locals i sectorials. Les locals estan centrades en programes d'actuació municipal, però sovint fan referència també a les manifestacions més immediates de la crisi econòmica. Així, la «Proposta del PSUC de Cornellà per elaborar un programa comú» per a les eleccions municipals conjuntament amb les altres forces polítiques amb presència en el municipi, fa referència al fet que caldrà fer atenció també als problemes econòmics.

Un altre caràcter té el «Pla de reconversió industrial progressiu del tèxtil» elaborat per CCOO. En aquest pla es proposa la creació d'un organisme on serien presents l'administració, els empresaris i els sindicats i que tindria per objecte controlar qualsevol decisió sobre tancament d'empreses, reducció d'activitats, gestió de crèdits per reconversió o finançament a curt termini, potenciar les exportacions i vigilar les importacions. Així mateix aquest organisme conjunt potenciaria entitats a nivell de cadascun dels subsectors per les gestions de comercialització, compra de matèries primes, etc.

El que acabem de comentar són algunes de les propostes aparegudes entre juny i octubre de 1977, abans de la signatura dels pactes de la Moncloa i que tenen una intencionalitat política general coincident amb la d'aquests pactes. Són, doncs, els precedents, des de l'esquerra, dels pactes signats el mes d'octubre per totes les forces polítiques amb representació parlamentària.

En l'annex II hem recollit aquelles propostes de les quals tenim notícia. S'observa en aquest quadre que allà on han aparegut primer aquestes propostes són els indrets o sectors productius on més gran va ser la mobilització al carrer durant el mateix període (Bages, Baix Llobregat, sector tèxtil).

Després dels pactes de la Moncloa

Durant els dos darrers mesos de l'any 77 i els dos primers de 1978, han continuat apareixent propostes d'entesa entre les forces polítiques a nivell municipal o comarcal i en alguns llocs s'ha arribat a un acord entre diverses formacions polí-

tiques o entre sindicats obrers i patronal. Un dels primers és la «Proposta de l'organització del PSUC a Badalona» on, entre els objectius compresos en el pla d'urgències, essencialment d'actuació municipal, s'inclou la lluita contra l'atur. Les propostes concretes són: l'elaboració d'un cens de parats; la creació d'una oficina única de collocació; creació d'un economat per als parats i obligatorietat a les empreses concessionàries de serveis municipals a contractar parats. La proposta de Badalona també fa esment de la necessitat d'aplicar localment els acords de la Moncloa pel que fa referència al sòl urbà i vivenda.

El «Projecte d'alternativa municipal per a Tarragona elaborat per l'organització del PSUC» se centra fonamentalment en els problemes urbanístics i de gestió de l'ajuntament, per bé que fa una referència imprecisa als acords de la Moncloa en tractar de la utilització del fons de les caixes d'estalvi.

Major contingut econòmic tenen les alternatives proposades pel PSUC a nivell comarcal. Aquest és el cas del Maresme i Osona: «Proposta comarcal del PSUC per a Osona» i «Propuesta de medidas mínimas y urgentes» per al Maresme. Es tracta en els dos casos, però, no de propostes concretes i de la forma en què aquestes es poden dur a terme, sinó d'un repertori de problemes i d'una orientació general per a la seva solució. Per exemple: «Control democràtic dels expedients de crisi i d'altres situacions de conflicte laboral entre la patronal i els sindicats obrers» (Osona); «abolición y represión del prestamismo» (Maresme); «estímulo de la inversión por sectores preferentes» (Maresme).

Al costat d'aquestes propostes trobem també documents que són ja resultat de l'acord entre diverses forces polítiques. Aquest és el cas del *Proyecto de Plan económico-político de urgencia* de Sant Boi, el *Pacte del Bages*, el *Document* de Terrassa, el *Pla d'urgència i programa de transició* de Sabadell i el *Pacte del Baix Llobregat*. Vegeu en l'annex III les mesures concretes proposades en cadascun d'aquests documents.

Es pot dir que a l'altura dels mesos de gener i febrer del 1978, les forces polítiques democràtiques, i de manera molt especial el PSUC, estaven treballant amb la idea que la principal línia d'avenç polític passava per la consolidació d'un poder municipal democràtic. Diversos fets han vingut a traslladar el centre de gravetat polític i, en conseqüència, a fer entrar en crisi la major part d'aquells pactes a nivell local i comarcal. En primer lloc, l'allunyament de la perspectiva de

les eleccions municipals, que han quedat posposades a l'aprovació de la Constitució. En segon lloc el fet que després del primer trimestre de l'any vencien convenis collectius molt importants que feien preveure un nivell d'enfrontament notable després del triomf a les eleccions sindicals de les candidatures més conseqüentment defensores dels drets dels treballadors, és a dir CCOO. L'enduriment del mateix govern després del darrer canvi de ministres ha estat també un element decisiu en el fet que la política de consolidació de la democràcia, que ara passa pel poder autonòmic i el poder municipal, hagi estat desplaçada en benefici d'una política d'enfrontament d'interessos de classe.
Els convenis collectius d'arts gràfiques, tèxtil, metall, i a ben segur construcció, han mostrat que la patronal no està disposada a aplicar els pactes de La Moncloa ni tant sols en els seus aspectes salarials, per no parlar ja dels de transformacions en la producció i en el poder. L'oposició patronal a la llei d'acció sindical és un bon exemple de quins són el mètodes que està disposada a utilitzar per impedir avenços en la democratització.

La retirada de molts partits democràtics de les gestores municipals vénen a posar en evidència aquest desplaçament del centre de gravetat polític. Això creiem que no invalida de cap manera les alternatives locals o comarcals que s'han fet fins ara, i les que puguin seguir, però seria un error voler donar a totes i cada una d'elles un contingut de pacte amb altres forces polítiques, pacte que es manifesta cada cop més difícil. Les organitzacions del PSUC han de seguir treballant en la línia que ho han fet fins ara, tenint clar, però, que aquestes són les alternatives dels comunistes als problemes locals i comarcals. És mes, creiem que cal aprofitar l'experiència que ha de donar l'elaboració d'aquestes alternatives, amb la més àmplia participació popular per portar-ho després als rams de producció i als centres de treball.

ANNEX I

Manifestacions realitzades entre el 15 de juny de 1977 i el 13 de febrer de 1978

			nombre de participants
26 de juliol	Cubelles	contra la central tèrmica	2.500
»	Gavà	demanda casa de cultura	2.500
»	Montcada	demanda de farmàcies	1.500
»	Ascó	contra la central nuclear	2.000
10 de setembre	Badalona	festa nacional	5.000
»	Vic	» »	2.000
»	Ribes de Fresser	» »	500
»	Mataró	» »	2.000
»	Terrassa	» »	10.000
»	Ripoll	» »	3.000
»	Tarragona	» »	7.000
»	Girona	» »	12.000
»	Lleida	» »	15/25.000
»	L'Hospitalet	» »	4.000
»	Blanes	» »	1.000
»	Valls	» »	3.000
»	Tarròs	» »	3.000
»	Vilanova i la Geltrú	» »	5.000
»	Sabadell	» »	10.000
»	Cornellà	» »	10.000
»	El Prat de Llobregat	» »	2.000
»	Sant Joan Despí	» »	3.000
»	Castelldefels	» »	1.000
»	Sant Pol	» »	1.000
»	Arenys de Mar	» »	2.000
11 de setembre	Granollers	» »	3.000
»	Barcelona	» »	1.500.000

Altres manifestacions a Manlleu, Roda de Ter, Centelles, Campdevànol, Camprodon, La Garriga, Cardedeu, Martorelles, Montmeló, Igualada, Arenys de Munt, Tiana, Malgrat i Argentona.

15 de setembre	Sabadell	seguretat als carrers	8.000
17 de setembre	Manlleu	crisi del tèxtil	2.000
»	Sant Adrià	crisi del tèxtil	1.000
24 de setembre	Terrassa	contra l'atur	8.000
25 de setembre	Manresa	crisi del tèxtil	800
2 d'octubre	Cornellà	contra els expedients de crisi	20.000
»	Badalona	demanda d'escoles	
22 d'octubre	Mataró	contra la violència	
»	Barcelona	crisi del tèxtil	
23 d'octubre	St. Vicenç de Castellet	crisi del tèxtil	
23 d'octubre	Barcelona	retorn del President	
27 d'octubre	Besòs	cases en perill	2.000
6 de novembre	Barcelona	centrals sindicals	200.000
»	Manresa	centrals sindicals	3.500
»	Cerdanyola	contra l'atur	3.000
21 de novembre	Barcelona	Unió de Pagesos	500
»	Tarragona	» » »	3.000
»	Lleida	» » »	14.000
»	Girona	» » »	

Font: «TREBALL».

ANNEX II

Propostes d'alternativa i compromisos (juny 1977-febrer 1978)

juny	PSUC	Programa econòmic electoral
25 d'agost	CCOO Bages	Alternativa a la crisi del tèxtil
setembre	PSUC Universitat	Programa d'intervenció universitària
octubre	PSUC Bages	Alternativa a la crisi
»	PSUC	Proposta per resoldre els problemes del camp
»	CCOO	Programa econòmic d'urgència
»	PSUC Cornellà	Programa común para las municipales
»	CCOO tèxtil	Plan de reconversión industrial
»	PSUC IV Congrés	La proposta dels comunistes per sortir de la crisi

Pactes de la Moncloa

novembre	PSUC Badalona	Pla d'urgència municipal
»	PSUC, PSC, PSOE, PSAN, CAC, FNC, LCR (Sant Boi)	**Proyecto de Plan económico-político de urgencia**
»	CDC, PSC, PSUC (Bages)	Pacte de Bages
»	PSUC Sabadell	Proposta de pla d'urgència
30 novembre	Organitzacions polítiques, sindicals, patronal i ajuntament de Terrassa	**Document**
gener	PSUC Osona	Proposta comarcal
»	PSUC Tarragona	Alternativa municipal
»	PSUC Maresme	Propuesta de medidas mínimas urgentes
febrer	Organitzacions polítiques, sindicals i patronals de Sabadell	**Pla d'urgència i programa de transició**
	CCOO, USO	**Pacte del Baix Llobregat**

ANNEX III

Mesures contingudes en els plans locals i comarcals

Mesures contra l'atur

	Menció als pactes de la Moncloa	Cens de parats	Oficina única	Contractació obligatòria	Ajuntament subsidiari	Control de preus	Control expedients crisi	Pla de reestructuració industrial (tèxtil)
1	X	X	X	X				
2	X	X		X		X		
3				X	X		X	X
4	X		X			X	X	
5	X		X				X	X
6			X				X	X
7	X						X	

Política urbanística

	Reestructuració i formació professional	Inversió pública	Revisió planejament	Cens sòl potencialment públic	Cens sòl per a vivendes	Demanda d'aranzels	Negociació conjunta de crèdits	Creació d'organismes permanents
1			X	X	X			X
2				X	X			
3	X	X						X
4						X		
5	X	X			X		X	X
6	X	X					X	
7							X	

1 **Pla d'urgència municipal** de Badalona (PSUC).
2 **Proyecto de plan económico-político de urgencia** de Sant Boi.
3 **Pla de Bages.**
4 **Document** de Terrassa.
5 **Programa comarcal** d'Osona (PSUC).
6 **Pla d'urgència i programa de transició** de Sabadell.
7 **Pacte del Baix Llobregat.**

En el 80è. aniversari del seu naixement:

Bertolt Brecht, el feixisme i la llibertat d'expressió

Feliu Formosa

1

Brecht ha estat un dels escriptors contemporanis que més a fons ha plantejat el problema de la llibertat d'expressió. Ho ha fet sobre el context històric del feixisme com a resultant d'una exacerbació de la lluita de classes en un sentit determinat, i ha insistit sovint en el carácter concret de la veritat i de la llibertat. Per a ell, la llibertat és un desig generalitzat d'eliminar un fet negatiu concret: la pràctica de l'opressió. En un text escrit a la fi dels anys vint, afirma:

«L'opressió és gairebé sempre una cosa concreta, ja que és una activitat i, com a tal, una cosa limitada; per contra, el desig de llibertat és més general. Així, resulta de vegades difícil descobrir on es troba exactament l'opressió que fa néixer el desig generalitzat de llibertat, és a dir, l'opressió que hem definit com a concreta i amb l'eliminació de la qual desapareix el desig general de llibertat i apareix una llibertat concreta.»

Així, doncs, una acció o unes accions que atempten d'una manera evident contra la llibertat d'expressió, suscitaran un moviment solidari dins la base, i aquest moviment de lluita tendirà al restabliment d'una llibertat concreta a través d'unes consignes generalitzades o concretades als símptomes o als resultats més visibles de l'opressió. Només l'eliminació del mecanisme concret que produeix l'opressió conduirà, doncs, al naixement d'una llibertat concreta, a la seguretat absoluta que almenys aquesta situació opressiva ha estat superada.

2

Al cabaret berlinenc «Die wilde Bühne» (L'escena salvatge), el jove Brecht va protagonitzar l'any 1922 una anècdota significativa del seu anhel de concreció de la llibertat. Ell mateix va cantar la seva *Llegenda del soldat mort* acompanyantse a la guitarra i amb música pròpia. La intervenció de Brecht va provocar un gran tumult. Van volar ampolles de cervesa, llançades per veterans de l'exèrcit alemany. La crítica antimilitarista de Brecht era una crítica sense retòrica, sense nostàlgies ni desesperacions expressionistes assimilables pel poder. Era un atac frontal i d'una precisió mortífera.

Quan, a la quarta primavera,
la guerra no es volia acabar,
el soldat en va treure la seva conclusió
i va morir com un heroi.

Però la guerra encara no havia madurat
i al kàiser li va saber greu
que el seu soldat hagués mort:
li va semblar prematur.

L'estiu s'estenia damunt les tombes
i ja dormia el soldat,
i heus aquí que una nit va arribar
una comissió mèdica militar.

Els metges declaren apte per a tot servei el soldat mort i el passegen per tot el país, entre capellans, burgesos embrutits, infermeres, prostitutes, etc. L'any 1918, el gran dibuixant Grosz havia fet un dibuix en què veiem els metges auscultant el cos corromput d'un soldat. El títol del dibuix és *Apte per a tot servei*. I el poema brechtià continua:

I com que el soldat feia pudor de podrit,
el precedia un capellà
brandant un encenser
perquè la mala olor no es notés.

Quan Brecht cantava i el públic protestava, va pujar a l'escenari l'escriptor Walter Mehring i va dir: «Això és una vergonya, no per a l'autor, sinó per a vostès...».

Ja a l'exili, Brecht recorda la *Llegenda del soldat mort* i diu:

> *Quan em vaig haver d'exiliar,*
> *els diaris del pintor de parets* [1]
> *van dir que era perquè jo havia escrit un poema*
> *on escarnia els soldats de l'última guerra.*

És a dir que el mateix Brecht reconeix que aquell llunyà poema de joventut no havia estat oblidat pels opressors, malgrat que tota la seva obra posterior fos l'obra d'un revolucionari.

El secret de l'eficàcia del jove Brecht rau, al meu entendre, en l'arrelament dins una realitat històrica i cultural que, des de l'inici, el contraposa espontàniament a aquest empobriment del naturalisme que, segons Lukács, suposa l'expressionisme literari alemany, especialment en el teatre. Brecht connecta amb el riquíssim corrent progressista de la literatura alemanya (especialment Büchner) i incorpora el distanciament irònic de Karl Valentin, el gran còmic popular bavarès. Fou a Augsburg, la seva ciutat, on, al marge de modes literàries, o almenys sense contacte amb els cercles culturals dirigents, s'enfronta a una sèrie d'estructures socials opressives, i ho fa amb la sana mentalitat de l'artista popular, que no deixa de tenir unes llargues antenes per copsar tot allò que pot augmentar l'eficàcia del seu atac amb recursos genuïnament literaris. En un altre poema de joventut, *Apfelböck o el lliri del camp*, el nucli familiar és sotmès a la tremenda piqueta del llenguatge destructiu i «gestual» de Brecht. També la divinitat cau sota el seu atac implacable en l'extraordinari poema *De la noia ofegada*, el cadàver de la qual baixa pel riu mentre «Déu, lentament, la va anar oblidant». I a la *Llegenda del soldat mort*, ressuscitat per l'aliança de totes les forces reaccionàries alemanyes, Brecht acaba d'assentar les bases de la seva trajectòria posterior, que presenta diverses fases i vessants, que es farà més didàctica o dialèctica, però que en cap moment no perdrà del tot l'impuls inicial de la destrucció, a la caça d'aquesta «llibertat concreta» que proposa i per a la qual lluita. I aquesta actitud és la que no li perdonaran els representants del poder que era objecte dels seus atacs, en-

1. Sempre que cita Hitler, Brecht utilitza aquesta expressió.

cara que aquests atacs se servissin d'una arma tan legítima com la paraula. Més tard, ja a l'exili, escriuria Brecht:

«Les reverències dels feixistes consisteixen en puntades de peu. Jo espero que la literatura alemanya demostrarà que és digna d'una atenció tan extraordinària. Alguns escriptors citen el vers bíblic: "El principi fou la paraula". La més important de totes les paraules és, per a mi... la darrera paraula.»

3

El 1928, poc abans de la crisi econòmica mundial, i mentre es gestava l'ascens definitiu del feixisme, Brecht expressà la seva opinió sobre el militarisme en un text que, com altres reflexions polítiques brechtianes, se situa per damunt de la seva època concreta:

«De tots els militaristes, els més perillosos són els que volen atenuar el militarisme. No em feia por l'actitud dels extremistes que volien allargar el servei militar generalitzat (...). Però quan vaig saber que hi havia gent que defensava una disciplina militar compaginable amb la dignitat humana i que recomanava als oficials incorporar elements de la cultura i de la civilització, vaig quedar horroritzat. Perquè aleshores vaig veure venir una sèrie de guerres que matarien, embrutirien i subjugarien els nostres fills a través d'un militarisme corregit i amb el tipus més repulsiu de soldat: el qui mata d'acord amb uns càlculs, per un sentit del deure, sobre la base d'uns arguments coercitius.»

Mentre la societat admeti encara aquest tipus de «professional», haurà d'admetre també la cega violència d'una maquinària la intangibilitat de la qual només pot defensar-se per la violència. Aquesta violència serà exercida d'una manera directa i indiscriminada sobre qualsevol ciutadà que la posi en descobert. La resposta final del «professional» de la violència és considerar que la paraula posa en perill una violència que, a un nivell determinat, no pot servir-se ja de la paraula. I potser sigui veritat que la paraula té tanta força..., per fortuna.

4

Pel gener de 1933, l'obra de Brecht *Die Massnahme* (La decisió) és prohibida a Erfurt. El 28 de febrer d'aquest mateix

any, al dia següent de l'incendi del Reichstag, Brecht abandona Alemanya. El 10 de maig, davant l'Òpera de Berlín, els seus llibres cremen en una gran foguera, amb els d'altres autors «maleïts». Dos anys més tard, pel juny de 1935, Brecht perd la nacionalitat alemanya i escriu dos dels textos més lúcids sobre la «veritat» que cal oposar a l'opressió del feixisme: la intervenció al Congrés Internacional d'Escriptors per a la Defensa de la Cultura i les *Cinc dificultats per escriure la veritat*. Al primer d'aquests textos diu: «Aquells dels nostres amics que estan horroritzats per les crueltats del feixisme, però que volen mantenir les relacions de propietat o es mostren indiferents davant llur conservació, no poden lluitar el temps suficient ni amb la força suficient contra la barbàrie creixent, perquè no poden proposar ni ajudar a promoure les condicions socials que farien innecessària la barbàrie.»

Tots els textos del Brecht antifeixista incideixen en el fet que el feixisme no és equiparable a una catàstrofe natural. Brecht parla molt de bondat i de maldat, justament per negarne el caràcter abstracte. Tant els seus assaigs i discursos com les seves peces teatrals d'aquesta època difícil s'ocupen obsessivament d'aquest tema. Precisament el 1938, quan ja s'apropa la segona Guerra Mundial, Brecht escriu un poema titulat *Primavera 1938*. L'autor conta que el seu fill l'allunya d'un vers en el qual denuncia els qui preparen la guerra i l'arrossega davant un albercoquer que ha sofert les conseqüències d'una tempesta sobtada de neu. Brecht s'apropa a l'arbre amb el seu fill. I el poema acaba així:

...En silenci
vam posar un sac
damunt l'arbre que es glaçava.

5

Avui, quaranta anys després d'aquests versos, i quan commemorem el vuitantè aniversari del naixement de Brecht, la seva capacitat de reflexió i de transformació a partir de les condicions polítiques que va haver de viure i de patir, pot servir-nos encara per judicar determinats fenòmens del nostre temps que no són únicament les últimes convulsions del feixisme contra la llibertat d'expressió, sinó el símptoma evident que la «llibertat concreta» no ha estat assolida.

La lliçó del poeta Miquel Martí Pol*

Montserrat Roig

Companyes, companys:

He estat cridada per parlar de cultura i socialisme dins del marc que la Comissió de cultura del PSUC a Osona ha organitzat en homenatge al poeta Miquel Martí Pol. Després de pensar-m'ho una mica, vaig decidir que en el meu cas la millor manera de parlar de cultura i de socialisme seria recordant precisament el nostre poeta.

Intentaré explicar per què. Hem viscut dos anys d'apatia cultural dins d'un clima més aviat ensopit després dels primers mesos d'esclat i d'eufòria. A poc a poc, la decepció anava planant pel damunt dels més esperançats. Era això a què aspiràvem després de la mort valleinclanesca del general Franco? A la mediocritat i manca d'estímuls? A l'avorriment crònic? Intentàvem, al començament, dissimular: és un xarampió de darrera hora, una fatiga collectiva que s'esvanirà amb el temps. Recuperarem forces, ens dèiem. L'ideal socialista *continuarà incontaminat. El nostre somni segueix essent* la igualtat: no podem deixar-nos enfonsar. Compte, ens repetíem, que els qui manen, com sempre, ens controlaran. De tota manera ara ens hem de preguntar si fem «cultura». Si ens hem desplegat amb tota la nostra força a tots els àmbits d'expressió, si hem demostrat que som un poble viu. La veritat és que, de cultura, en fem ben poca. La cultura segueix essent la gran enemiga: tenim presos polítics, els Joglars, que acompleixen condemna per haver cregut que la llibertat d'expressió era un fet. La televisió continua en mans del poder i no la deixaran escapar així com així. Les fórmules culturals es repeteixen encara que hagin canviat alguns dels continguts. El país, si abans agonitzava, ara avança entre el cansament i la perplexitat.

---

* Intervenció de M. Roig a l'acte celebrat el dia 28 de maig a Roda de Ter, dins de la setmana d'homenatge al poeta Miquel Martí Pol, organitzada per iniciativa de l'organització del PSUC d'Osona.

Però hi ha fets que et fan creure que, malgrat les dificultats, la gent del nostre país està iniciant lentament un nou llenguatge, més lúcid, crític, menys conformista però qui sap si més profund. He de confessar que de vegades m'ha semblat que els partits polítics, inclòs el nostre, s'allunyaven de la realitat, de la vida quotidiana, que col·laboraven en l'escissió entre la vida privada i vida pública, que no feien res per lluitar per a l'ésser humà en la seva totalitat, perquè no fos esmicolat en tants trossos com vol la ideologia de la competitivitat i el triomf personal dins la societat neocapitalista.

Poetes com en Miquel Martí Pol ens ajuden a refer la síntesi. Ens fan adonar que la vida privada forma part de la col·lectivitat i que aquesta es nodreix de la força del conjunt de jos. El poeta de Roda de Ter, que no ha deixat mai de cercar, com diu ell, la «nova lucidesa», es reconeix dins la multitud i no s'inventa les masses. Les masses, en definitiva, haurien de ser l'harmònica comunicació entre els individus desenvolupats fins al límit. Diu: «Presents o absents, és en llurs esperances que em reconec». I ell, que recordà la fosca supervivència dels treballadors de *La Fàbrica,* «els únics herois d'aquesta història», ha escrit:

> «La Maria Carné, que morirà soltera,
> L'Isidre Feixas, en Cinto Filosa,
> La Joana Martínez, que esbaldia
> comunes i racons i s'arrugava
> a poc a poc, com s'arruguen les fulles,
> En Pep Soliu, l'Agustí Vilanova,
> La Carmeta Escolé, que ara es retira
> i a vuit anys mal complerts ja treballava,
> i tants i tants, vivents o no, que formen
> un cos inert i pàl·lid, a hores d'ara.»

El poeta sap que el seu jo i el jo dels qui el volten, no s'han de perdre en el no-res. Miquel Martí Pol representa la creació, la imaginació, el vol de les paraules arrapades als sentits, la lluita per la supervivència no solament com a cos físic sinó com a cos moral. La idea de la mort no és una abstracció ni una necessitat metafísico-literària com en altres poetes catalans, no és la incomunicació radical sinó la necessitat de desaparèixer en els altres. La mort el mira de fit a fit i és un afer personalíssim. Però ell no morirà sol sinó que s'endurà

tots els records, els remourà un á un «a foc lent, a l'hivern, sense dol ni recança», perquè el poeta és prou conscient per saber que no solament ens han robat les institucions o tots els afers collectius, el plaer d'estimar, sinó que han intentat de pendre'ns la memòria, el record. El record que ell pesa, personal, i que no pot esdevenir pregunta. El poeta cerca la síntesi a partir d'ell mateix, del seu cos adolorit però cos al cap i a la fi, de la seva realitat, dels seus sentits i del seu pensament. Ha esmolat els sentits i ha buscat tocar fons. Com tots els grans poetes ha hagut de baixar al fons del pou, sentir-se terriblement sol, tastar la desesperança, saber-se lluny de tot i de tothom per anar recuperant lentament les coses en una nova i més profunda dimensió. Per això, no ha fet concessions de forma, no ha cregut mai que el públic era menor d'edat sinó que ha procurat buscar la paraula exacta per expressar els seus sentiments autèntics. Com Pablo Neruda, que en un Xile en ple redreçament collectiu era capaç de recitar poemes d'amor davant d'un miler de miners.

Per això, en Miquel Martí Pol quan parla de la mort diu que ho fa perquè es mor «i al capdavall», com diu ell, «més val parlar de coses que un coneix intensament». Ell ens ha parlat del seu poble i del món del treball, de l'amor a la dona, del país, de la mort, amb la mateixa intensitat. Tot era viscut en la seva totalitat. No voldria creure que tots els polítics que han viscut la clandestinitat i els anys de resistència hagin desterrat el somni, tot sacrificant-lo per a la immediatesa i la conjuntura. Si no han patit, si no han tastat la soledat, la fosca, la por o el dubte, tot això que el poeta ens expressa amb paraules, aleshores poc compendran les autèntiques necessitats de la persona com a ésser públic i ésser privat.

Els poetes no són ni millors ni pitjors que la resta dels éssers humans. No crec que haguem de mitificar escriptors com en Miquel Martí Pol. Ni a ell li agradaria, de ben segur. Però el nostre poeta té el sisè sentit a les mans, el do de la paraula, dura, cantelluda, la paraula nua, trobada després d'una recerca insistent, feta dins del dolor i en solitari. El dia que als mítings, al Parlament, senti citar els poetes en boca d'aquells que volen la transformació de la realitat, aleshores començaré a creure en la lluita per la síntesi, en el redreçament contra l'escisió interior a què ens obliguen a viure.

La gràcia dels poetes com en Miquel Martí i Pol és que no tenen sentit del ridícul, aquest sentiment petit-burgès tan estès fins i tot en la gent més polititzada, i és capaç d'imaginar

mons que sap que el seu cos no palparà mai. Tocar, olorar i, sobretot mirar, heus aquí la reivindicació d'aquest cos malalt que consumeix la vida entre quatre parets. Exactament entre quatre parets, un rectangle físic, limitat, una presó per a molts, que en idèntiques circumstàncies haurien estat portats a la buidor, a l'estultícia, a la ximpleria. El que fa el nostre poeta per sobre de tot és mirar. Quina gran lliçó quan la gran majoria d'éssers humans passen pel món sense el goig de la mirada! Ho demana una vegada i una altra:

> Salveu-me els ulls quan ja no em quedi res.
> Salveu-me la mirada; que no es perdi!

I ens diu que al darrer moment estarà a punt «caranet i polit, amb els ulls ben oberts i les mans buides». Per entendre-ho cal haver-se sentit tocat pel seus enormes ulls, sobtats, indagadors, a voltes perplexos, oberts al món sense neguit «que invento cada dia amb la mirada». En els seus ulls hi ha concentrada la força d'aquest cos maltractat que ha començat a morir. Els seus ulls, em sembla, són l'espectacle vivent de la seva poesia: uns ulls que miren cap endintre i cap enfora. Com es pot resistir mirar cap enfora sense mirar cap endintre?

De vegades, em sobta sentir com companys que pretenen transformar la realitat classifiquen les feines entre productives i improductives. La productivitat, sense discernir ni matisar, és per a molts marxistes el que per alguns catòlics ha estat el dogma de l'Ascensió. Em direu, ¿és que la poesia no és útil? Potser la gràcia de la poesia és que no serveix per a res «productiu» a primera vista. La poesia no és un valor de canvi. No voldria, però, imaginar-me el socialisme sense poesia, sense art. O és que l'art només és fruit d'un conflicte permanent entre l'individu i la seva societat? Fóra massa simplista. Per altra banda, avui dia, és egoisme mirar-nos cap endintre? La creació, l'art, escriure poesia amorosa, lírica, són un delicte? Bertolt Brecht escrivia, en veure com ascendia el nazisme:

> Quina mena de temps, en el qual
> parlar d'arbres és gairebé un crim
> perquè implica silenci sobre tants delictes!

Però en Bertolt Brecht no tenia la ment morbosa o malaltissa per buscar com un corb els delictes i la crueltat o el

crim inevitable. Ell volia escriure sobre els arbres. Crec que creure en el socialisme i ésser artista alhora és denunciar precisament això: que la mentida i el crim, la injustícia i la crueltat no ens deixin parlar del goig de viure i de l'immens plaer que això comporta. Tot i així, en Miquel Martí Pol li diu a la dona que estima «tots els camins són bons per a fer camí» i els travessa plenament, amb amor, tant si es tracta de la vida com de la mort, d'ell mateix o dels altres. La seva és una constant i lúcida reflexió per trobar la síntesi entre el jo individual i el jo col·lectiu. Heus aquí el seu meravellós exemple per a tots que, com diu ell,

> «encara són capaços d'estimar
> febrosament, sense recel ni por».

Malgrat tot, no deixes de preguntar-te què hi fa la poesia avui, enfront del progrés científico-tècnic i de la seva tantes vegades bàrbara i cruel utilització. És cert: enfront dels tancs, la poesia no serveix per a res.

Però voldria creure que la poesia, quan és defensora de l'autenticitat i busca l'equilibri entre la bondat i la bellesa, pot crear un pòsit en nosaltres per simplement resistir i no caure en la trampa d'haver d'escollir entre la raó i els sentiments com si l'una i els altres s'haguessin d'enfrontar. Aquest parany és el que ens presenta la crisi de la nostra civilització. Si rebutgem les emocions ens convertiran en éssers d'ordenadors i computadores. Si rebutgem la raó, sorgiran els camps d'extermini. Els extrems es toquen.

Els poetes com en Miquel Martí Pol ens preparen, amb la seva obra, lúcida, indagatòria i apassionada, per als combats que vindran. Perquè no rebutja la crítica sinó que l'aprofundeix, perquè pateix la crisi d'identitat quasi fins als límits d'un mateix i perquè ha sabut vincular el seu sofriment privat, intransferible, amb el camí de la història.

La realitat d'ara ens enterboleix els horitzons. No sabem on anem. Els pactes i els compromisos ens poden fer creure que són un fi en ells mateixos. No ens entusiasmem pel que ens diuen. Potser perquè el llenguatge del carrer s'ha distanciat vivament del llenguatge de la política. Per això ara, més que mai, ens cal fer i refer la cultura. Sostenir críticament el que tenim tot adoptant fórmules noves per resistir millor. Per anar creant aquests nous valors que només intuïm però que desitgem fortament.

Els poetes s'avancen moltes vegades en les seves prediccions als organitzadors i constructors de societats potser perquè utilitzen la paraula com a forma d'expressió dels sentiments més íntims. La bona poesia és la més autèntica, la més renyida amb el teatre que es fa tantes vegades a la vida pública.

L'opressió capitalista s'introdueix subterràniament en totes les formes de vida i contamina fins i tot molts dels qui lluiten pel socialisme. Els poetes, els bons poetes com en Miquel Martí Pol, poden collaborar a recordar-nos que l'ideal socialista no es limita a posseir un automòbil o una caseta en una urbanització. Els poetes com en Martí Pol, que tampoc desitgen patir gana i que creuen que les escoles i els hospitals són una necessitat innegociable, ens recorden que cal anar reconvertint els valors, transformar-los, que cal una reeducació dels nostres sentiments tot valorant allò que no té un preu mercantil: la comunicació, les relacions humanes, la solidaritat íntima i collectiva en una paraula. Que els sentiments, les emocions, la bondat o l'estètica no tenen perquè ésser privilegis dels rics, els quals han tingut més temps per elaborar-se. Per això crec que parlar d'en Martí Pol és parlar de socialisme i de cultura. No cal repetir aquestes dues paraules sinó limitar-nos a seguir la seva lliçó: aquesta esplèndida síntesi entre el cos físic i el cos moral, entre el jo privat i el jo collectiu, entre l'ética i l'estètica.

Ideologia i còmics

Toni Segarra

1. El còmic, mitjà de comunicació de masses

Avui, als vuitanta-tres anys del naixement del còmic pocs són ja els que encara dubten de la importància sociològica que ha arribat a tenir. Els tiratges assolits per algunes sèries —al voltant del milió d'exemplars per als àlbums de «Tintin», per exemple— o els milers de reedicions que s'han fet de les «strips» clàssiques americanes, deixen fora de tot dubte l'acceptació popular d'aquest mitjà de comunicació que es transforma d'aquesta manera, i precisament per això, en objecte amb valor d'ús i de canvi, és a dir, una mercaderia subjecta a la llei de l'oferta i la demanda i a les fluctuacions del mercat. Ludolfo Paramio ha assenyalat, a la meva manera de veure, perfectament que «la conversió del còmic en mercaderia oblidant la seva funció comunicativa original, l'ha transformat en un element més dels que contribueixen al manteniment de l'ordre social preexistent, per la seva acceptació de l'escala de valors sota la qual s'emmascara el tal sistema i pel mer fet de la seva existència com a objecte cotitzable en les relacions d'intercanvi establertes. Com per a la resta dels fenòmens culturals, la integració del còmic en el sistema es produeix "a través de la seva incorporació total a l'ordre establert, mitjançant la seva reproducció i distribució en una escala massiva"».[1]

2. El «boom» del còmic

Quan s'ha intentat establir una història del còmic han estat diversos els autors —de vegades excellents— que han caigut en l'error de buscar-li una coartada culturalista establint una espècie de continuum cronològic de narrativa iconogràfica que començaria en les pintures rupestres i acabaria en les auques

1. Ludolfo Paramio: *Notas para un estudio de la alienación del comic*. «Bang!», n.° 4. Gener/febrer 1971.

del segle passat, passant pels papirus egipcis, la columna trajana i les «images d'Espinal».

Aquestes manifestacions no poden de cap manera ésser considerades com a còmics ja que al marge d'altres diferències específiques de llenguatge que en un altre lloc ja he assenyalat [2] no disposaren de la tècnica que permetés considerar-los com a mitjà de comunicació de masses. És precisament la invenció dels moderns sistemes de reproducció que fa possible els grans tiratges i, per tant, la difusió massiva a baix cost. Els còmics, publicats inicialment en els diaris *(strips)* i posteriorment amb una vehiculació pròpia *(comics-book)*, entren d'aquesta manera per causa del procés tècnico-industrial que els és necessari, en l'engranatge de la indústria periodística i editorial. Tanmateix, cal afegir dues coses si es vol entendre clarament les característiques ideològiques que dominaran aquest nou mitjà. La primera és que cal tenir en compte la composició social de la població nord-americana d'aquells anys que, pel fet de procedir en gran part de diferents països europeus, té un baix nivell cultural-lingüístic de l'idioma anglès i, per tant, el còmic li facilita el seu esforç intellectual de lectura a causa de la importància que la component iconogràfic té en el nou mitjà i, simultàniament, del minso paper que el text juga, almenys al principi, en el còmic. La segona, és la necessitat consoladora-evasiva provocada per la crisi econòmica del 1929 que dóna lloc a l'abundor d'herois exòtics —Tarzan, Flash Gordon, Brick Bradford, The Phantom (El Hombre enmascarado), Mandrake, Prince Valiant (El Príncipe Valiente), etc.— amb els quals el lector s'identifica mitjançant un mecanisme de projecció del «jo».

Heus ací explicat ja parcialment el «boom del còmic», el qual, d'aquesta manera, aportaria el seu gra de sorra a la democratització de la cultura, encara que aquesta fos, fins ara, una cultura burgesa. Terenci Moix ha pogut, per això, afirmar que «per la seva extraordinària difusió, cinema, còmics i televisió representen actualment els mitjans alienatoris més segurs, però també aquells que, ben conduïts, podrien ésser útils a una ideologia més progressista que la que sol guiar-los. I si bé el primer d'aquests mitjans, reivindicat ja com a art,

2. Antoni Segarra: *... Para una teoría de las relaciones Cine y comic.* «Bang», n.° 10. Barcelona 1973.

ha comptat amb els seus elements sublimadors (ex.: el cinema d'autor), els altres dos encara esperen la seva oportunitat».[3]

3. El mitjà és el missatge

Les característiques que acabem d'assenyalar condicionaren de forma determinant la ideologia del còmic. En primer lloc la indústria periodística és una indústria generalment conservadora que està en mans de l'alta burgesia. Però si en els seus començaments encara cada «strip» era un reflex de la ideologia del periòdic en el qual es publicava —ideologia, tanmateix, amb poques variants pel fet que la concentració periodística als Estats Units és tal que cinc propietaris controlen el 60 % de tota la producció— molt aviat la difusió i distribució mundial a través dels «Syndicates» abortà qualsevulla velleïtat de discrepància ideològica.

El model ideològic imposat fou el del capitalisme que «és un model basat en l'exaltació de la lluita per la vida, la competència i la insolidaritat, de l'agressió armada i l'agressió genital, de la supremacia —fàllica— del guerrer o de l'amant irresistible. (...) Queden descartats tots aquells missatges que entren en conflicte amb el que la classe dominant entén per realitat evident en sí mateixa, és a dir, queden descartats aquells signes la funció de sentit dels quals sigui conflictiva amb la ideologia dominant».[4] El que és paradoxal d'aquesta situació és que «la cultura de masses representa i proposa quasi sempre situacions humanes que no tenen cap connexió amb situacions dels consumidors, però que segueixen essent per a ells situacions model».[5]

Aquells que defensen doncs la tesi que la historieta és una innocent distracció evasiva, bona o dolenta segons la sofisticació del seu llenguatge, o no saben analitzar el contingut real del signe,[6] el pictograma o la seqüència, o estan interessats a mantenir aquesta ficció d'innocència perquè formen part del *status* social dominant que utilitza el còmic com a instrument d'alienació.

---

3. Terenci Moix: *Los comic, arte para el consumo y formas pop.* Llibres de Sinera. Barcelona 1968. Pàg. 26.

4. Ludolfo Paramio: *El Comic y la Industria Cultural: cuestiones semiológicas.* «Revista Estudios de Información». Madrid 1971. Pàg. 185.

5. Umberto Eco: *Apocalípticos e integrados en la cultura de masas.* Editorial Lumen. Barcelona 1968. Pàg. 31.

6. «El signe és la informació mateixa», diu Romà Gubern. Pròleg al llibre de Mc. Luhan, *El aula sin muros.* Ed. Cultura popular. Barcelona 1968.

4. Propaganda, persuasió i suggestió

Aquests serien, segons la meva manera de veure-ho, els tres nivells en què es manifesta la manipulació ideològica. Potser val la pena començar per definir què entenem per cada un d'aquests conceptes.

Entenem que la propaganda actua de forma clara sobre l'individu de manera tal que tendeix a modificar o confirmar, segons el cas, l'opinió del receptor en benefici de l'emissor. Això fa que actualment s'atribueixin a la propaganda unes connotacions negatives car, se suposa, utilitza la manipulació maliciosa de la informació. En realitat, tant el concepte com les connotacions no són exactes i obeeixen els interessos de la burgesia —la qual ha disfressat la seva propaganda sota d'altres noms— de desprestigiar els termes que utilitzà Lenin.

Precisament aquesta disfressa de la qual parlàvem ha portat a utilitzar el terme «persuasió» —obligar hom *amb raons* a fer o creure alguna cosa— que sota una aparença més honesta amaga en realitat les mateixes motivacions però amb major eficàcia car deixa sense defenses el possible objecte de la persuasió.

I, finalment, entenem per suggestió el terme que serveix per designar aquella forma de propaganda —àdhuc de forma subconscient per part de l'emissor— tan encoberta que sols una anàlisi exhaustiva permetria d'esbrinar, però que, tanmateix, actua de forma subliminal en la consciència del receptor.

L'estudi de qualsevulla sèrie dels còmics clàssics americans il·lustra perfectament sobre aquests conceptes. Allò que primer destaca en qualsevol d'ells és la seva dimensió d'herois a la qual, moltes vegades, cal afegir el mite de venjador popular. L'heroi de còmic, ésser superior, perfecte, amb tota classe d'atributs i cap tara, és també sexualment paradoxal: subjecte passiu que desperta la passió de totes les seves «partenaires» però a les quals difícilment dedica cap atenció. Només caldria aturar-se en l'anàlisi de dos prototipus: Flash Gordon i —a nivell autòcton— El Guerrero del Antifaz. En molts casos s'ha prescindit, àdhuc, d'aquesta companyia femenina, la qual ha estat substituïda per la del company —més jove— al qual l'heroi té el deure de protegir. Els casos més extrems són els ja arxiconeguts de Batman i Robin o de Roberto Alcázar i Pedrín. Si a això afegim el cas prou freqüent de doble personalitat —Supermán o El Coyote— en el qual una personalitat, la més dèbil, serveix únicament per amagar

als enemics de l'heroi la seva vertadera vàlua, no ens podrà estranyar que el lector, al qual una societat fortament competitiva l'ha dut a considerar com a enemics cada un dels seus semblants, s'identifiqui totalment amb aquest mecanisme compensatori de la seva pròpia mediocritat la qual, per a ell, només és la disfressa amb la qual enganya els altres.

El mateix mite del venjador popular —El Hombre Enmascarado, El Coyote, El Puma— administrador de justícia segons el seu propi criteri, pertanyent a la classe social dominant, el que fa és desplaçar els mals socials cap a un sol individu (el tirà, l'usurpador) i posar en qüestió la democratització de la justícia, la qual, segons ells, ha de seguir estant en mans de «cossos especials» i grups elitistes. Encara hi ha, però, altres detalls més grollers: Flash Gordon lluita contra uns enemics els trets físics dels quals són grocs per recordarnos el perill asiàtic; Steve Canyon té com a escenari de les seves aventures les terres de Corea i Vietnam.

Tota aquesta propaganda assolí el seu màxim durant la segona guerra mundial: la Itàlia feixista llençà el precedent de Dick Fulmine —Juan Centella, aquí— que va combatre a la nostra guerra civil —al costat nacional, naturalment— i les principals característiques del qual foren la força física i el llenguatge populatxer, o el de Romano, l'aviador legionari terror dels «rojos» espanyols. Però on resultà més visible, per la importància numèrica, la politització del còmic fou a Estats Units; El Príncipe Valiente defensà Europa d'una invasió dels Huns, El Hombre Enmascarado defensava la selva d'una invasió japonesa, Jorge y Fernando s'allistaren a la marina on lluitaren contra els espies nazis i el protagonista de Terry y los piratas arribà a obtenir la graduació de tinent d'aviació. Paral·lelament, neix, el 1941, Capitán América que porta la seva funció propagandística als últims extrems en utilitzar un vestit de combat inspirat de forma clara en la senyera americana.

Menys evident, però no per això menys present, és el que hem anomenat persuasió. A través de les formes de conducta dels personatges l'autor ens proposa un model ètic. Recomanem als interessats la lectura que fa Umberto Eco de la primera pàgina de Steve Canyon, en la qual demostra que «a l'àmbit d'onze vinyetes és possible desplegar una declaració ideològica».[7] D'aquesta manera, valors com l'objectualització

7. Umberto Eco: *Op. cit.*, pàg. 174.

de la dona, el respecte per la propietat privada, el despreci pels grups marginats, la condemna de la droga —la no autoritzada; del tabac o de l'alcohol, mai no se'n diu res— el racisme, el predomini de la civilització blanca, l'estructura patriarcal de la família, la substitució de justícia social per caritat, l'amor al risc, la virilitat i el masclisme, etc., són el balanç aplastant que aporten les historietes.

En una de les aventures de Black et Mortimer —*Le piège diabolique*— el seu autor, E. Pierre Jacobs, per ilÍustrar en forma gràfica la incertesa que qualsevol temps passat o futur és millor, fa viatjar el professor Mortimer a la prehistòria, a l'edat mitjana i al segle XXI. La situació en cada una d'aquestes èpoques és tal que el lector arriba —de la mà de Jacobs— a la conclusió que el millor temps és el present. Crec que aquest exemple ilÍustra perfectament el que entenem per persuasió. Tanmateix quan Mortimer fa la seva entrada en el futur, una vinyeta ens clarifica el perquè de la lluita devastadora que ha sotmès el món en la tirania i l'esclavitud. En aquesta vinyeta poden llegir-se, entre d'altres, frases que foren famoses durant la guerra civil espanyola. La conclusió podria fer creure, a nivell de primera lectura —que és la que habitualment es fa— que si mantenir la defensa d'uns valors ideològics de forma obstinada va representar l'arribada d'una llarga dictadura a Espanya, això mateix podria representar la destrucció de la civilització actual a escala mundial.

El lector que hagi seguit amb atenció les aventures d'Asterix no haurà llegit mai res que tingui —literalment parlant— alguna cosa a veure amb la política. Tanmateix, és obvi que Asterix encarna una concepció de la vida i una visió del món. La resistència dels gals a Roma —la potència imperialista de l'època— gràcies a Asterix i a la poció màgica remeten a la política francesa a l'època de De Gaulle. Però no és solament això; el mateix autor, en unes declaracions, afirma: «les gaulois, ce sont nos cow-boys». No crec necessari remarcar les implicacions polítiques d'aquest paral·lelisme si hom recorda que el western ha representat l'exaltació a nivells d'èpica de l'epopeia colonitzadora USA.

5. És intrínsecament reaccionari el còmic?

Per tot el que fins ara hem exposat, hom pot pensar que el còmic —utilitzat i manipulat, és cert, pels grups de pressió

capitalistes— és intrínsicament reaccionari. Això, però, no s'acosta pas a la realitat. Si alguna cosa hem d'agrair als autors —àdhuc a alguns, com Caniff, objectivament ancorat en actituds reaccionàries— de les grans sèries americanes, és la creació mestra d'un nou llenguatge. Una mica tal com ha passat al cinema, el còmic ha desplaçat el seu centre de gravetat fora dels Estats Units. Avui Europa i Sudamèrica s'aprofiten de les troballes americanes introduint, però al mateix temps, una ideologia més progressista. Però seria també erroni establir un maniqueisme simplista en aquesta qüestió i les excepcions són abundoses per ambdós costats.

En els propis EUA hi ha manifestacions que van des de la visió de la societat sota un prisma «liberal» —amb tot allò de bo o dolent que la paraula comporta— fins a posicions molt més esquerranistes. Dels Peanuts (Charlie Brown), de Charles M. Schultz, fins al Fritz, de Cat de Crumb, passant pel Pogo de Walt Kelly, sense parlar de tot el moviment underground. En tots aquests casos destaca com a característica fonamental la desaparició de l'heroi i el naixement de l'antiheroi.

A Europa i Sudamèrica és, tanmateix, allà on el fenomen adquireix major importància, sobretot perquè molts autors s'enfronten a la ideologia dretana dels còmics d'aventures utilitzant el seu mateix estil. D'aquesta manera, personatges com Blueberry, de Jean Giraud, Valentina, de Guido Crepax, Raham, de Cheret-Lecureux, Corto Maltese, de Hugo Pratt, Valerian, de Christin-Mèziers, Jeff Hawke, de Sidney Jordan, Mort Cinder, de Breccia, o Les Peaux Rouges, de Hans Kreese, entre d'altres, han substituït amb eficàcia total les strips americanes dels anys trenta. Igual interès, dins un altre estil, tenen sèries com Mafalda de Quino, Los supermachos de Rius, autor de llibres tan importants com *Marx para principiantes, Lenin para principiantes, Historia de Cuba para principiantes*, etc., Philemon de Fred o Valentin de Tabary.

De manera semblant, en aquests últims anys, s'ha originat al nostre país, un moviment cultural dins el camp del còmic, on dibuixants i crítics d'esquerra han intentat trencar amb les estructures industrials força conservadores. Aquest moviment ha utilitzat tant formes de vehiculació pròpies —les revistes «Butifarra» i «Troya»— com les de penetració en revistes de gran tiratge —intentades principalment per Carlos Giménez— sense oblidar tot el moviment «underground» de «Còmix». Tot això propiciat per l'impuls que en el seu mo-

ment va representar «Bang!», una revista d'estudis que s'acostà al fenomen des d'una òptica diferent. Avui en dia obres com «Haxtur», de Víctor de la Fuente, «Paracuellos» i «Hom», de Carlos Giménez, «Love Strip» i «Chicharras», de Luis García, «Maremagnum», de Ventura y Nieto, «Quien parte y reparte...», de El Cubri o algunes obres d'Alfonso Font, Adolfo Usero, Alfonso López, Ivà, Oscar, Jan, Enric Sió, a més a més dels ja mencionats equips de «Butifarra» i «Troya», donen un balanç positiu que comença a compensar l'obra nefasta de tants i tants anys de còmic feixista. El problema, però, rau en el fet que aquest nou tipus de còmic no ha aconseguit encara trencar el cercle d'iniciats i arribar al gran públic. Aquesta és la batalla que entre tots hem de guanyar.

La immigració, encara

En un Col·loqui sobre la immigració celebrat recentment, es destacà el fet que molts immigrats adults que sovint es mostren reticents a l'ús del català (en reunions, actes públics, etc.) desitgen, en canvi, que els seus fills l'aprenguin. Tot i que una tal actitud sembla contradictòria, no és difícil de trobar-ne l'explicació, si tenim en compte les condicions en què s'ha produït la immigració a Catalunya, és a dir, sense els instruments necessaris perquè els immigrats es poguessin adaptar plenament a la societat receptora.

Si de cara al futur, doncs, l'actitud que comentem és positiva, no podem menystenir el problema que representa l'existència d'adults que viuen i treballen a Catalunya i que no entenen el català. Més encara: si a partir del curs vinent es comença a portar a la pràctica el recent decret llei sobre educació bilingüe en el sentit que tots els escolars de Catalunya rebin classes de català, independentment de la llengua en què realitzin l'ensenyament, resultarà que un sector de la ciutadania —precisament entre la població activa— es mantindrá desconnectat de la llengua del país, amb tots els perills de marginació social que això comporta.

D'altra banda, l'establiment de la cooficialitat del català i del castellà farà encara més evident aquesta anomalia. El contingut **real** de la cooficialitat és entès a Catalunya en el sentit que tots els ciutadans siguin capaços de compendre les dues llengües, independentment de quina sigui la seva llengua habitual i/o preferent. Per posar un exemple de l'aplicació de la cooficialitat, la pràctica avui freqüent en certes assemblees obreres i populars segons la qual quan hi ha una intervenció en català, el mateix comunicant o algú altre la tradueix al castellà, resultarà del tot incongruent amb la nova situació jurídica.

No podem, doncs, obviar aquest problema ni renunciar a una actuació per resoldre'l. En definitiva, cal no sols una política lingüística destinada als escolars, sinó també la promoció de l'ensenyament del català entre els adults. En aquest sentit ve a tomb de recordar que a Suècia una llei de l'any 1973 obliga els patrons a deixar als assalariats estrangers 240 hores lliures i remunerades perquè assisteixen a un curs de suec i que fins el 1976 havien assistit a aquests cursos 30.000 immigrants. Probablement una iniciativa semblant a Catalunya no exigiria ni de bon tros tantes hores, perquè les dues llengües són molt pròximes, i, d'altra banda, la situació de crisi econòmica potser aconsellaria de ser al màxim de possibilistes en la configuració d'aquest benefici. Però ¿és demanar massa que els sindicats catalans comencin a estudiar iniciatives com aquestes per tal d'incorporar-les entre les millores professionals i de qualitat de vida a què la classe obrera catalana té el dret d'aspirar?

Francesc Vallverdú

Avant-projecte d'alternativa per al sector pesquer a Catalunya

El document que tenim a les mans no pretén ésser res més que l'inici de la discussió a totes les organitzacions del Partit a l'entorn d'un problema greu, la pesca, i que afecta un dels sectors més marginats, políticament i econòmicament, pel franquisme.

Que el sector pesquer està en crisi, és quelcom que salta a la vista. La penetració monopolista a la mar, el paper de la banca i dels «astilleros» (drassanes), la pèrdua de les colònies, les dues-centes milles, l'increment de les flotes als països desenvolupats i subdesenvolupats, etc., ens porten a una barreja difícil d'aclarir. El desenvolupament de la flota espanyola s'ha fet damunt els recursos foranis, i avui, quan aquelles nacions fan valer el seu dret a la sobirania de les aigües que li pertoquen, aquell desenvolupament llença bona part de la nostra flota a l'atur, a l'amarrament obligat, o a la dependència de la banca davant la impossibilitat de fer front als crèdits concedits.

La solució del problema pesquer va lligat, per tant, a 40 anys d'anarquia i benefici ràpid, i no pot contemplar-se més que a través d'un canvi en el nostre sistema de relacions exteriors, tant econòmiques com polítiques.

CATALUNYA

Cal partir de l'especificitat del nostre sector pesquer. Amb unes característiques estructurals pròpies, amb una mar diferent de la resta de l'Estat, i amb unes relacions armador-tripulant molt més familiars que a d'altres indrets del país. Cal tenir present que a Catalunya no s'ha produït l'entrada de les Societats Anònimes a les empreses pesqueres, i que normalment l'armador va a la barca amb els tripulants.

Hem de considerar, també, la disminució en el volum de captures, que esdevé una constant en els darrers temps. La irracionalitat en l'actual política, la inexistència de cap tipus de control sobre les captures, i el principi de no deixar per l'endemà el benefici que es pugui aconseguir avui, justifiquen aquesta disminució.

El paper de les Confraries, que s'han limitat a ésser unes gestores

de l'activitat pesquera —disfressant, des d'aquí, el sindicalisme vertical—, és el tercer element que ha de condicionar el nostre projecte d'alternativa.

QUATRE LÍNIES D'ACTUACIÓ

1. Ordenació de la pesca

Evitar la caiguda en picat del volum de captures ha de constituir una preocupació central en el nostre treball. No podem seguir, com fins ara, amb una manca total i absoluta de previsió. Ens cal, per tant, una elaboració científica de quina és la nostra situació avui, per tal de modificar l'evolució natural dels darrers anys, elaborant uns criteris tècnics que la racionalitzin, en la perspectiva del manteniment del valor de les captures, per evitar la desaparició del peix.

En aquest sentit, cal propugnar:

- La creació del Centre d'Investigacions Pesqueres, vinculat a la Federació Nacional de Confraries de Catalunya.
- Una política de vedes flexibles, i que tingui en compte les diverses àrees de pesca al nostre litoral; que procuri evitar la destrucció d'espècies en fase de reproducció, i que no podrà, per tant, ésser general per a tot Catalunya, sinó adequada a cada zona en temps i espais concrets. La racionalització de captures és la pedra de toc d'una nova política de pesca.
- Control del tipus de malles a partir de l'especificitat de cada litoral.
- Una política que tendeixi a reduir l'horari de cada jornada laboral.
- Ens caldrà primar el desballestament de barques de petit cubicatge, i estimular el desenvolupament de tipus cooperativista. Però ens caldrà, també, limitar el volum de captures (fonamentalment per la reducció d'horari), de les barques de gran cubicatge, amb el criteri clar d'arribar d'aci a 20 anys a tenir una flota pesquera de dimensions òptimes per al nostre mar.
- Posar fre a la contaminació brutal del Mediterrani, en el marc de la política d'ordenació territorial del Partit, però tenint molt present que aquesta iniciativa va més enllà del marc nacional, i se situa dins el context internacional. (No serveix de res limitar la nostra contaminació si França, Itàlia, etc., no l'eliminen.)

2. Les Confraries (o cooperatives)

Les hem de convertir en la «Casa del Pescador», ja sigui armador o tripulant. Les Confraries han d'estar presents en tot allò que es refereix a la pesca, però les relacions laborals s'han d'establir al marge d'elles.

Això permetrà estimular la creació de cooperatives de consum per als pescadors; tenir una botiga d'efectes navals pròpia, i intervenir decididament en el procés de comercialització de la pesca.

La necessitat d'establir uns preus mínims de garantia, l'estímul a les formes cooperativistes de producció, i la perspectiva d'acabar amb els manipuladors del peix, ens ha de fer compendre que el paper de les Confraries democràtiques pot ésser molt diferent del paper de les actuals, passant d'ésser unes simples gestores administratives, a ser un intermediari al servei exclusiu dels pescadors.

No podem amagar que tot això necessita un procés d'adequació de les installacions, i de modernització de les Confraries, que va molt lligat, com tots els sectors marginats pel franquisme, a una política selectiva de subvencions a partir de l'Administració Central, o del Govern de

la Generalitat, quan aquest pugui. Però, en definitiva, la Confraria ha d'ésser la cèl·lula bàsica de la nova organització de la pesca, amb una diversificació de tasques que la col·loquin al bell mig d'una política comercial que haurà de tenir en compte, forçosament, les peculiaritats del sector.

3. Política de mercats

És evident, d'entrada, que la necessitat de venda immediata del producte elimina la possibilitat d'influir sobre el mercat; i que, per tant, cal iniciar una política a llarg terme, encaminada a la superació d'aquest element, en la perspectiva que sigui la pròpia Confraria la que prengui en les seves mans la comercialització del peix.

Per tant, hem de treballar en la perspectiva d'installar cambres frigorífiques a les Confraries, o de segon grau (entre unes quantes), quan sigui possible; i despertar, al mateix temps i al voltant d'elles, la creació d'indústries de transformació —conserves, pinsos, etc.—, que vindrien a representar un element d'estabilització, en aquest procés de transformació de l'estructura comercial. Només aquest procés ens pot permetre parlar d'establir preus mínims de garantia, que són una necessitat, però que en les actuals condicions els compradors tenen totes les de guanyar.

És obvi que, per començar aquest treball, caldrà que el crèdit oficial tingui molt en compte els interessos del país lligats al sector pesquer, i, sobre la base de la necessitat de finançament a llarg terme, dediqui bona part dels seus recursos a la pesca.

4. Relacions laborals

El sistema «a la part» dificulta el procés de consolidació sindical a través de la lluita concreta per reivindicacions salarials. Això no obstant, cal col·locar tot el cúmul de problemes: vacances, horari laboral, paga extra, descompte per Seguretat Social, despeses de l'embarcació, salari mínim garantit, etc., en el seu just termini, per tal d'anar configurant, en la perspectiva en què ja treballa CCOO, una alternativa de classe en el sector pesquer.

Ens cal donar el màxim suport al Sindicat de la Pesca de CCOO. Malgrat tot, caldrà tenir present que és difícil cercar una solució per als tripulants al marge de la solució global del problema pesquer. Així doncs, caldrà posar un èmfasi especial en la part de negociació amb l'armador, i cercar la mobilització conjunta enfront de l'administració.

És evident que en la mesura que les Confraries juguin realment el paper de «Cases de tots els pescadors», en defensa de «la pesca», els Sindicats, de tripulants i armadors, tindran més marge de maniobra, fora de les Confraries, per al lliure joc de les seves reivindicacions.

Massimo Teodori:

LAS NUEVAS IZQUIERDAS EUROPEAS (1956-1976)

3 volums;
Editorial Blume.
Barcelona 1978.

Massimo Teodori, professor universitari d'història contemporània i sociologia política, membre del Partit Radical Italià, intenta amb aquests tres interessants volums una aproximació, potser més periodística i informativa que històrica i interpretativa, a tota la sèrie de moviments, corrents i fenòmens polítics sorgits a Europa occidental durant les dues darreres dècades i que es coneixen genèricament amb el nom de «nova esquerra». L'estudi, però se centra especialment en quatre països —França, Alemanya, Gran Bretanya i Itàlia— encara que s'hi afegeix un pròleg, no massa afortunat, de Jesús Santos a l'edició castellana. Una altra restricció, conscientment volguda per l'autor, és la de no entrar en l'estudi de l'impacte que els corrents de la dita «nova esquerra» puguin haver tingut en el si del moviment obrer, tot i que el caràcter majoritàriament no-obrer de les tendències estudiades fa que el fet no sigui especialment rellevant.

Més enllà del bon catàleg —fins ara únic— de tots els moviments polítics i socials de caire revolucionari sorgits al marge, en contra o al voltant de les esquerres «oficials» des dels anys 50 ençà, aquests tres llibres constitueixen un bon punt de sortida per a un estudi i una reflexió més àmplies sobre el que en podríem dir la nova sensibilitat política dels anys 70. Des de les primeres campanyes contra el desarmament nuclear, l'impacte dels moviments d'alliberament del tercer món, la guerra del Vietnam, els moviments antiautoritaris, pacifistes i contraculturals dels anys 60, fins a la mateixa estela del 68 i els nous moviments feministes, ecologistes, de joves, etc., molts i diferents elements ideològics, polítics i socials, marginats de la pràctica dels partits obrers majoritaris, s'han anat incorporant lentament i contradictòriament a la consciència política de les grans formacions socialistes i comunistes. Sens dubte molts d'aquests fenòmens no són aliens a algunes de les transformacions presents en l'anomenat eurocomunisme, però també és cert que del repàs històric d'aquests moviments se'n podrien treure encara moltes lliçons. És per això que creiem recomanable aquesta lectura.

J. Guiu

Preu: 75 ptes.

Dipòsit legal: 37.808